Penitēas

¶ Penitēas cito libellus iste nuncupatur tractans compendiose de penitentia & eius circunstantijs, ac vitam peccatis depravatam emendare cupientibus multum utilis et necessarius.

Thomas [illegible]

¶ Quidam fructuosus libellus de modo confitendi et penitendi Feliciter incipit.

pniam agas .i. velocit͛ o pro q͛ꝛ misericors sꝫ christus

P Eniteas cito peccatoꝛ cuꝫ sit miseratoꝛ iudex

¶ Presens libellus est tractans de penitentia siue de modo penitendi tanq̄ȝ de subiecto: Et diuiditur in duas partes ꝑncipales. In quaꝝ pma autoꝛ determinat de penitētia ꝓut respicit penitentē. In scđa parte autoꝛ determinat de penitentia prout respicit ꝯfessorem. scđa ibi. Cōfessoꝛ dulcis. Prima adhuc diuiditur in tres partes. nā pmo ponit autoꝛ quedā documēta gnalia. Scđo specialit͛ declarat de ꝯtritione / ⁊ tertio de cōfessione. ⁊ etiā interponit aliqua de satisfactione ⁊ scđa ibi. Ola pctā. tertia ibi. Uera sit et integra. Dicit pmo sic. O pctoꝛ facias cito pniam / ⁊ sequitur causa / qꝛ iudex sꝫ xp̄s est misericors.

Circa textum dubitatur.

- Primo. quid sit penitentia.
- Scđo. vnde dr penitentia.
- Tertio. quotuplex est penitentia.
- Quarto. quid proficit penitentia.
- Quinto. quare penitentia debet fieri cito.
- Sexto quō appareat ꝙ de⁹ sit misericors.

¶ Ad pmū rñdetur ꝙ pnia fm ambrosiū sic diffinitur. pnia est pterita mala deplāgere ⁊ plāgēda iteꝝ non ꝯmittere. Uel fm Gregoriū. pnia est pctī ꝯmissi cū interna cordis ꝯtritione ⁊ lachrimaꝝ effusione emēdatio. Et trahitur hec diffinitio ex dictis beati Augustini dicētis. Uel fm Grego. pnia est ante acta pctā deflere ⁊ iterū flenda nō cōmittere. Ex q̄b⁹ diffinitionib⁹ pmo sequitur ꝙ pnia est solū ꝓ pctis Scđo sequitur ꝙ pnia est solū ꝓ pctis ꝯmissis ⁊ nō ꝯmittendis. Tertio seqt͛ur ꝙ ad pniam seqt͛ur doloꝛ de pctis. Quarto seqt͛ur ꝙ ad verā pniam req̄ritur intētio non peccādi amplius.

¶ Ad scđm rñdetur ꝙ hoc nomē pnia dr quasi pene tenentia: qꝛ sine pena ⁊ dolore nunq̄ȝ fit perfecta penitentia.

¶ Ad tertiū dr ꝙ pnia multipliciter diuiditur. Primo in interiorem sꝫ: q̄ est de iure naturali / ⁊ in exteriorem q̄ est ad arbitriū hoīs. Scđo diuiditur in pniam solennem / publicā / ⁊ priuatā. Solennis pnia est q̄ imponitur ab ep̄o vel vicario suo et q̄ fit cum solennitatib⁹ eccl̄ie. Publica est q̄ fit in facie eccl̄ie: sed nō cū solennitatibus eccl̄ie: vt peregrinationes fm aliquē modū specialē .i. cū nudis pedib⁹ vel discooperto capite. Priuata est q̄ secreta fit vel fieri pōt: vt legere orationes / dare elemosinas / ieiunare / corpus castigare. ⁊c̄. Tertio distinguitur in liberā et coactā. Libera est quā q̄s libere facit: ⁊ illa est ꝓprie sacramentū. Coacta ad quā q̄s cogitur sicut fit in iudicio seculari ꝓ forefact⁹: ⁊ illa nō est ꝓprie sacramentū. Quarto distinguitur in actualē ⁊ habitaculū. Actualis est q̄ actualiter satisfacit ꝓ pctis ꝯmissis ⁊ ad illā nō quilibet homo tenetur: sed sol⁹ pctoꝛ. Habitacul⁹ est q̄da detestatio vl̄ displicētia de pcto ꝯmisso. s. si sit ꝯmissum vel q̄ pōt ꝯmitti: si nō sit cōmissum: ⁊ ad illā q̄libet hō tenetur siue sit in pctō siue non.

¶ Ad q̄rtū rñdetur fm scm̄ Thomā ꝙ ꝑ pniam absoluitur pctoꝛ a pctō / restituit͛ eccl̄ie / recōsiliatur xp̄o / bonis spiritualib⁹ ditatur / de filio diaboli dei fili⁹ efficitur ⁊ paradisus ei apatur. Itē pnia angelos letificat / amissa bona reuocat / ⁊ ad vitā eternā inuitat.

¶ Ad q̄ntū rñdetur ꝙ pnia multis de causis dꝫ fieri cito. Prima est qꝛ d̄n̄s expectat nos. Scđa est qꝛ ad magna vocemur. s. ad eternā gl̄iam. Tertia ne ab eternis nuptiis excludamur. pꝫ in euāgelio de q̄nq̄ȝ fatuis virginib⁹. Quarta ne ab hostib⁹ ipediamur. Quinta ꝓpter penas ꝯpellētes. Sexta ne blāde decipiamur: vt aues ꝑ aucupē pisces ꝑ piscatorē. Septima ne morte preueniamur. Octaua ne ꝯsuetudine teneamur. Cōsuetudo enī est altera a natura.

¶ Ad sextū rñdetur ꝙ in multis apparet dei mīa: qꝛ fm scm̄ thomam: deus pctōres patienter expectat benigne recipit / sceleꝝ dissimulat / gratiam donat / datam

multiplicat/multiplicata cõseruat cõseruata in celo nũciat/offensam dimittit ꝑ
cati post remissionẽ nõ meminit/errãtes a se reducit/eũtes ad se cõducit/ cadẽte
erigit/stãtes tenere nõ desinit. ⁊ silr perseuerãtes in gloriã reducit.
.i.sequẽtes spes.⁊c. .i.obseruãda a te peccatore.

Et sunt hec quinqꝫ tenenda tibi

remissio pctõꝝ. contritio cordis. .i.cõfessio peccati

Spes venie/cor contritum/confessio culpe

.i.satisfactio penalis .i.vitatio peccati.

Pena satisfaciens/et fuga nequitie

¶ Cõsequẽter in ista parte autor magis specialiter determinat doctrinã predictã ⁊ hoc per doctrinas speciales. Et diuiditur ista pars: nã primo oñdit q̄ sunt necessaria faciendi verã penitentiã. Scđo oñdit q̄ sunt sibi vtilia. ibi. Sperne voluptates. Prima adhuc diuiditur in duas: nã primo oñdit q̄ debet penitẽs necessario tenere respectu sui. Scđo respectu ꝓximi. ibi. Ut dimittaris. Dicit ꝓmo sic. ꝙ hec qnqꝫ sunt tibi tenẽda in perfecta pnia: scꝫ spes venie/cõtritio cordis/cõfessio oris/ac peccatoꝝ ꝯfessio/⁊ fuga peccatorum.

Circa textum dubitatur.
Primo. quid sit spes.
Scđo. quotuplex est spes.
Tertio. qđ sit cõtritio.
Quarto. qđ sit cõfessio.
Quinto quotuplex sit confessio.
Sexto qđ sit satisfactio: ⁊ quot sunt partes satisfactionis.

¶ Ad primũ rñdetur ꝙ spes sic describitur. Spes est certa expectatio future beatitudinis ex dei grã et meritis ꝓpriis ꝓueniẽs. vel sic. Spes est audacia mẽtis de largitate dei cõcepta habẽdi vitã eternã ꝑ bona merita. Ex quibꝰ diffinitionibꝰ ꝓmo seqtur ꝙ nõ est spes de ꝓterito: neqꝫ de pñti vt presens est: sed solũ de futuro. Scđo seqtur ꝙ nõ est proprie spes de malo sed tm̃ de bono. Tertio seqtur ꝙ nõ de quolibet bono est ꝓprie spes sed solũ de futura beatitudine.

¶ Ad scđm rñdetur ꝙ duplex est spes. s. spes suffragiorũ q̄ fit respectu beatorum ⁊ spes pnie vel ꝓprie auctoritatis q̄ fit respectu dei. vñ saluati nõ habẽt spem: nec etiã dãnati: sꝫ solũ hoies i ecclia militãtes ꝓprie hñt spẽ: ⁊ etiã aie i purgatorio existentes: vñ illa spes q̄ fit respectu dei est triplex. s. spes venie ꝑ pctõꝝ remissionẽ/de q̄ intelligit lra spes grẽ ꝑ diuine grẽ susceptionẽ/⁊ spes glie ꝑ ꝯsecutionẽ eternoꝝ gaudiorũ. ¶ Ad tertiũ rñdetur ꝙ ꝯtritio sic describitur. Cõtritio est dolor voluntarie assumptꝰ ꝑ pctis cũ ꝓposito ꝯfitẽdi ⁊ satisfaciẽdi. Et differũt ꝯtritio ⁊ attritio: nã attritio est quedã displicẽtia de peccato commisso: sed non est perfecta. Sed contritio est perfecta displicentia. vñ nõ quilibet dolor est ꝯtritio. Uñ duplex est dolor pro peccatis. quidã est naturalis: ⁊ ille nõ est meritorius: qr hoc ꝓcedit ex dictamine recte rõnis. Alius est volũtariꝰ ⁊ actualis q̄ ꝓcedit ex volũtate libere assumente/dolorẽ cũ proposito cõfitendi ⁊ satisfaciendi.

¶ Ad quartũ rñdetur ꝙ cõfessio sic describitur ſm Augustinũ. Cõfessio est sermo ꝑ quẽ morbꝰ latẽs spe venie aperitur. Itẽ sic ſm Gregoriũ. Cõfessio est pctõꝝ detectio: sed ſm aliqs. Cõfessio est aptissima corã sacerdote pctõꝝ declaratio.

¶ Ad qntũ rñdetur ꝙ duplex est cõfessio: quedã est mẽtalis q̄ fit soli deo: ⁊ illa ẽ de iure naturali. Alia est vocalis q̄ fit hoi ex ore: ⁊ illa ẽ de iure positiuo siue ordinato

¶ Ad sextũ rñdetur ꝙ satisfactio siue satisfacere ſm Augu. sic describitur. Satisfactio vel satisfacere est causas pctõꝝ extinguere vel extirpare ⁊ eorũ suggestionibꝰ .i. malis instigationibus aditum. i. accessum non indulgere sic ꝙ homo habeat firmum propositũ peccata confessa nunqꝫ cõmittere neqꝫ aliqua alia. Et sunt partes satisfactionis duplices: qr quedã sunt ꝓncipales ⁊ sunt tres scꝫ oratio/ieiuniũ/⁊ elemosyna: ⁊ quedã sunt secũdarie ⁊ minꝰ ꝓncipales: vt peregrinationes/vigilie castigationes/discipline/et hmõi. Et ille partes secũdarie reducuntur ad principales nã oia carnem affligentia reducuntur ad ieiuniũ oia vero spiritualia ad adorationem ⁊ opa mie ad elemosynã. Finaliter sciendũ ꝙ duplex est fuga. scꝫ fuga fugiendi/⁊ fuga fugandi. ⁊ ſm hoc dr vel a fugo/as/are. vel fugio is/ere. ⁊ vtrãqꝫ fugam

habebit penitēs: habebit enī fugā fugandi pctā: ⁊ hoc per cōfessorē. Scđo habebit fugā fugiendi respectu pcti cōmittendi vel illiꝰ qđ possit cōmitti .i. habere firmum propositū ampliꝰ non faciendi hoc pctm̄: nec aliquod simile.

vt pctā tua dimittāt tibi. malefactoribus tuis tibi facta indulge.

Ut dimittaris alijs peccata remitte

hoībus emendabis hoīes tm̄ offendisse confiteris.

Hisqꝫ satisfacias quos te lesisse fateris.

¶ In ista pticula ostēdit autor q̄ sunt necessaria penitēti respectu primi. Et ponit duas doctrinas dicēs ꝙ tu peccator q̄ facis vel facere vis pniam debes remittere alijs q̄ tibi male fecerūt. Scđa doctrina est ꝙ satisfacies alijs qbꝰ tu male fecisti.

Circa textum dubitatur.
Primo. Quid sit peccatum.
Scđo. Que sit differētia inter peccatum et delictum.
Tertio. A quo et vbi incepit peccatum.
Quarto. Qualiter homo cecidit in peccatum.
Quinto. Utrū dānati in inferno possunt peccare.
Sexto. Quare debemꝰ remittere malefactoribꝰ nr̄is pctm̄.

¶ Ad primū dubiū rn̄detur ꝙ pctm̄ fm̄ Augustinū sic describitur. Pctm̄ est voluntas retinēdi vel ꝯsequēdi: qđ iusticia vetat. Uel fm̄ eundē. Pctm̄ est spreto naturali bono ⁊ immutabili rebus mutabilibꝰ adherere. Uel fm̄ eundē. Pctm̄ est oē dictū vel factū vel concupitū cōtra legē dei. Itē fm̄ Ambrosiū. Pctm̄ est preuaricatio legis diuine ⁊ inobedientia preceptoꝝ dei. Ex istis diffinitionibus sequitur. Primo ꝙ pctm̄ pncipaliter est in volūtate mala: vel ex ea pcedit. ⁊c. volūtariū. Un̄ dicit Seneca ꝙ oē pctm̄ est actio volūtaria. Scđo sequitur ꝙ pctm̄ est cōtra iusticiā: ex eo ꝙ pnia procedit ex dictamine iusticie. Tertio seqtur ꝙ iuste petōꝝ p pctis merentur penas. ꝙ nullꝰ est pprie puniendꝰ nisi p actione mala: nec etiā p̄miandꝰ nisi p actione bona. Quarto sequit ꝙ oē pctm̄ sit ꝯtra legē vel p̄cepta dei. Quinto seqtur ꝙ in oi peccato ⁊ p̄cipue mortali est dimissio dei ⁊ adhesio rerū mutabiliū.

¶ Ad scđm rn̄detur ꝙ pctm̄ duobꝰ modis cōmittitur: scꝫ faciendo malū ⁊ dimittēdo bonū: ⁊ p̄mū pprie dr̄ pctm̄: scđm vero delictū: quasi derelictū. Alia differētia est: qꝛ delictū est ignorāter cōmissum. Sꝫ pctm̄ est scienter cōmissum. Ista tn̄ differentia nō obstat ne vnū sepe ponitur pro reliquo.

¶ Ad tertiū rn̄detur fm̄ magrm̄ sniarū libro. ii. ꝙ pctm̄ originē ⁊ causam sui traxit in bono: qꝛ an̄ primū pctm̄ nō erat aliqđ malū. Et hoc pbat sic: qꝛ cū pctm̄ originē ⁊ causam habuit hoc fuit ex bono aut ex malo: nō ex malo: qꝛ an̄ pctm̄ nō erat aliquod malū vn̄ oriretur: g̃ ortū est ex bono .s. ab angelo: qꝛ angelꝰ .s. lucifer an̄ pctm̄ nō erat nisi bona creatura vel creatura dei. Ex quo etiaꝫ patet vbi incepit in celo vbi summꝰ angelꝰ ⁊ pꝛmꝰ scꝫ lucifer fuit q̄ primū pctm̄ cōmisit: cū extollēdo se dixit. Ponam sedē meā in aquilone ⁊ similis ero altissimo.

¶ Ad quartū rn̄detur ꝙ homo cecidit in pctm̄ dyabolo suggerēte / carne delectante / ⁊ aīa ꝯsentiēte. Un̄ aīa ꝯsentiēs ꝯmittēdo inobedientiā totā naturā humanam corrūpit: vt habetur Genesis. iii. capitulo.

¶ Ad quintū respōdetur ꝙ dānati nō possūt peccare: qꝛ nō possunt aliqđ mereri: qꝛ nullꝰ meretur nisi in hac vita. Nec etiā saluati peccare possent. Et si dicatur ꝙ angeli priꝰ peccauerūt ⁊ ceciderūt: vt patet de lucifero. g̃ videtur ꝙ adhuc poterunt peccare: ⁊ sic sancti. Ad hoc rn̄detur negādo ꝯsequentiā: qꝛ angeli iā ita sunt cōfirmati in charitate xp̄i ꝙ nō possunt velle malū: vel voluntatē in malū vertere: et sic pariformiter dicendū est de sanctis.

¶ Ad sextū rn̄detur ꝙ nos debemꝰ alijs remittere mala nobis illata: vt deꝰ remittat nobis pctā / ⁊ hoc petimꝰ in oratione dn̄icali. Un̄ dicimꝰ. Dimitte nobis debita nostra sicut ⁊ nos dimittimus. ⁊c. nā si non dimittimꝰ debitoribꝰ nr̄is tūnc petimꝰ iuditiū nostrū: qꝛ tūc petimus ꝙ deꝰ nō dimittat nobis debita nostra: ⁊ ergo orant q̄ volūt oratione dn̄icalē corripere ⁊ meliorare dicētes. Dimitte nobis debita nr̄a melius q̄ꝫ nos dimittimꝰ debitoribus nostris.

contemne delitias carnis illicitos .i. visiones malas.

Sperne voluptates / ludos / spectacula mundi

Peniteas cito.

Derelinque malum socium strepitum
Desere consortem prauũ populiq; tumultũ.
occultas orationes misericordie dilgito.
Secretasq; preces ꝛ opus pietatis amato

In ista parte autor oñdit q̃ sunt vtilia ꝯtriti ꝛ penitenti. Et primo que sunt fugiẽda ab eo. Scḋo q̃ sunt acceptãda ibi. Secretasq; preces. Et dicit tu penitẽs debes spernere voluptates ludos: ꝛ publica spectacula mũdi: ꝛ malũ sociũ: ꝛ tumultũ populi: tunc ibi Secretasq; preces. Dicit ꝙ tu penitens debes amare secretas preces et opem pietatis.

Circa textum dubitatur
Primo. quare voluptas sit spernenda.
Scḋo. quare ludi sunt spernẽdi/ ꝛ vtrũ impediant penitentiã
Tertio. q̃ sunt seruãda circa ludos.
Quarto. quare spectacula mũdi sunt spernẽda.
Quinto. quare penitens dꝫ fugere malũ sociũ.
Sexto q̃d nocet penitẽti tumultus populi.

Ad primũ dubiũ rñdetur ꝙ volũtas multis modis est spernẽda a quolibet hoie ꝛ pcipue penitẽti. Primo: q: nocet naturalibꝰ: q: dt Boetiꝰ. ii. de ꝯsolatione phie. Paucis eni ꝛ minimis natura ꝯtẽta est. Et iõ cõiter dr ꝙ gula plures homines inficit q̃ gladiꝰ. ppter hec: q: seq̃ vidimꝰ ex gula ꝛ voluptatibus graues ꝛ mirabiles infirmitates. Scḋo nocet voluptas q̃tũ ad deũ: q: cũ sit pctm̃ mortale est ꝯtra preceptũ. Tertio nocet q̃tũ ad animã: q: grauia pctã inde seq̃ solẽt: vt accidia luxuria ꝛ hmõi. Quarto nocet primo: q: pauperẽ priuat nutrimẽtis/ possũt enim illa superflua dari pauperibꝰ ad eorũ nutrimentũ.

Ad sm rñdetur. ꝙ duplex est ludus. s. diuinꝰ: vt ludꝰ organorũ ꝛ cãtꝰ ecclie q̃bus diuinũ officiũ pagitur. Aliꝰ est ludꝰ nõ diuinus: sed secularis: ꝛ ille est duplex: q: quidam est lucrãs pecuniarũ vel rerũ: vt ludus taxillorũ/ alearũ ꝛ globorũ. Et iste ludꝰ lucrãs ẽ duplex: q: q̃dã cõmittit̃ fortune: vt ludꝰ taxillorũ: ꝛ q̃dã est q̃ regitur p intellectũ humanũ: vt ludꝰ scacorũ. Aliꝰ est ludꝰ non lucrãs/ ꝛ iste etiã est duplex/ q: quidam fit ppter deductionẽ tpis: vt instrumẽtis musicalibꝰ. Quidã fit ppter vanam gl'iam: vt ludꝰ theatralis/ ludꝰ lãcearũ. ꝛ isti ludi theatrales sunt phibiti. Silr lucratiui pecuniarũ vel rerũ: ac etiã isti ludi q̃ ꝯmittũtur fortune. Admittũtur tñ alii qui ludi lucratiui sm leges: si fiãt p ꝯmestibilibꝰ: dũmõ fiãt ad modicã summam ꝛ nõ ducantur in ꝯsuetudinẽ. Vñ ludi theatrales sunt phibiti vt sunt lucratiões publice/ torneamẽta/ hastiludia/ vel hmõi. Primo: q: fiũt male et indebite scꝫ cũ pctis. Scḋo q: fiũt malo fine. s. ppter vanam gl'iaꝫ ꝛ laudẽ mũdi. Tertio: q: multa mala inde sequũtur. s. homicidie/ ire/ gule/ superbie: ꝛ hmõi. Ex quo seq̃tur ꝙ ludi sunt spernẽdi a penitẽte: etiã ꝙ ludi impediũt penitẽtiam: q: auertũt hoies a ꝯtritiõe cordis q̃ est maxime necessaria penitẽti: ꝛ q̃ ludi moderati q̃ nõ variarẽt mentẽ penitẽtis: ſꝫ fierẽt solũ ad refocillationẽ vel recreationẽ spirituum vitaliũ possunt fieri.

Ad tertiũ rñdetur ꝙ tria sunt seruãda in ludo. Primũ ꝙ nõ fiat cũ vbis turpibꝰ vel nociuis: q: si fieret circa vba vel facta mortalia: tũc esset pctm̃ mortale. Scḋm est ꝙ hmõi ludis nõ fiat intima delectatio q̃ ludẽtẽ a deo auertere possit seu a proposito penitẽdi. Tertiũ ꝙ ludꝰ ꝯgruat psone loco ꝛ tpi: q: si alias esset veniale peccatũ ppter circũstantias aggrauãtes fieret mortale.

Ad quartũ rñdetur ꝙ iõ spe tacula mũdi sunt spernẽda: q: in se mala sunt vt dictũ est in scḋo dubio. etiã inducũt circũstãtes ad lapsum scꝫ ad lasciuiã vel ad crudelitatẽ cui circũstãtes videtur consentire.

Ad q̃ntũ rñdet̃ ꝙ q̃libet ꝛ specialiter penitẽs dꝫ dimittere malũ sociũ: ꝛ hoc quia malꝰ socius p malas suggestiones inducit aliũ ad peccandũ freq̃ter q̃d nõ faceret si careret illo malo socio. Et p oppositũ q̃libet debet habere bonũ sociũ cui sua secreta reuelet q̃ retrahat eũ a vitio: vt vult Boe. in lib. de disciplina scolariũ. Etiã docet hoc ps. Cũ sancto sctũs eris ꝛ cũ puerso peruerteris.

Ad sextũ respõdetur ꝙ tumultus ꝛ strepitus populi nocent penitẽti q: remouẽt spm a penitẽtia/ q: vt vult phus in de sensu ꝛ sensato. motꝰ maiores repellũt minores. Ergo motꝰ vel strepitus populi exteriores excludũt motꝰ interiores scꝫ penitentie ꝛ deuotionis.

.i. cunctis delicta defleat purus dolor de peccatis.

Omnia peccata plangat contritio vera

.i. inquirens morã pctõꝝ q̃bus in q̃b⁹ tpib⁹ cũ q̃bus mẽbris.

Scrutans etates/sensus/loca/tempora/membra.

defluens .i. pctã p̃us facta. nõ h̃ns. ppositũ facere .i. q̃ deberẽt fieri.

Deplorans acta nolens committere flenda

defleas pctã oblita .i. pctis factis .i. pctis neglectis.

Plangas amissa cum commissis et omissis.

scz plãgas. .i. p̃ximũ tuũ defraudasti.

Offensasq; dei ꝙ fratrem damnificasti.

In ista parte specialiter determinat de cõtritione. Et diuiditur. Nã primo ondit in gñali qd debem⁹ deplangere in ꝯtritione. Scđo quas circũstantias debem⁹ aduertere circa pctm̃ in ꝯtritione ibi. Scrutãs etates. Tertio ondit specialiter de quibus sit habẽda cõtritio ibi. Deplorãs acta. Sed legũtur partes simul. Et dicit primo sic. ꝙ habẽs verã ꝯtritionẽ de pctis siue in quo est vera ꝯtritio debet deplangere oĩa pctã simul: ⁊ inquirere etates: hoc est ꝙ diu homo stetit in pctis ⁊ sensus cũ quib⁹ peccauit: ⁊ loca i quib⁹ peccauit: ⁊ tẽpora in quib⁹ tẽporib⁹/⁊ mẽbra quib⁹ pctã ꝑpetrata sunt. ⁊ debet velle ampli⁹ nõ ꝯmittere ea: ⁊ debet deplãgere ea peccata q̃ sunt lapsa de memoria: ⁊ peccata cõmissionis ⁊ omissionis: ⁊ ꝙ sepe deũ offẽdit per pctã: ⁊ ꝙ dãna proximo intulit.

Circa tertium dubitatur.

Primo. qs possit facere ꝯtritionẽ.
Scđo. q̃re magis delet pctm̃ ꝑ ꝯtritionẽ ꝙ per aliũ actũ aĩe.
Tertio. vtrũ pro quolibet debeat esse contritio.
Quarto. quare cõtritio debeat deplangere omnia simul.
Quito. quare ista q̃ ponũtur hic i lrã. s. etates sen. ⁊c. sũt ꝑscrutãda.
Sexto. q̃ pctã dicuntur amissa ⁊ que omissa.

¶ Ad primũ r̃ndetur ꝙ in ꝯtritione sunt tria tenẽda fm̃ sctm̃ Thomã. s. act⁹ doloris forma grẽ eliciẽs in actũ: ⁊ effect⁹ meriti sufficiẽtis ꝑpter defectũ primi contritio nõ est in bonis: q: in eis nõ est actus doloris ꝑpter defectũ secũdi ꝯtritio nõ est dãnatis: q: in eis nõ est forma gratie ꝑpter defectũ tertii: cõtritio nõ est in purgatorio: q: aĩe in purgatorio nõ sunt in statu merẽdi. Ex quo sequitur responsio ad dubium. s. ꝙ ꝯtritio sit solũ in hoĩbus presentis vite.

¶ Ad fm̃ r̃ndetur. ꝙ hec est ratio: q: in oĩ pctõ est delectatio vel ꝯplacẽtia trahens hoĩem a deo: ⁊ q: ꝯtraria cõtrariis curãtur: g̃ act⁹ delẽs pctm̃ dz facere pniam vel displicẽtiã pctõꝝ trahentẽ ad deũ: ⁊ sic est in ꝯtritione: g̃ magis ꝑ ꝯtritionẽ ꝙ per aliũ actũ aĩe deletur peccatum.

¶ Ad tertiũ r̃ndetur ꝙ triplex est pctm̃. s. originale/veniale/ ⁊ mortale. Pro pctõ originali nõ oportet fieri cõtritio: q: ꝑ ꝯtritionẽ nõ deletur: sed ꝑ baptismũ. Nec ꝑ pctõ veniali dz fieri nisi vna gñalis ꝯtritio si nõ sit min⁹ deductũ in ꝯsuetudinẽ: vel nõ habeat circũstãtias aggrauãtes. Sed ꝑ pctõ mortali dz fieri ꝑfecta pnia ⁊ specialis cõfessio quo ad oẽs partes penitẽtie.

¶ Ad quartũ r̃ndetur ꝙ hoc est verũ: q: oĩpõs de⁹ nõ dimittit vnũ pctm̃ mortale absq; alio: ⁊ de isto videbitur postea. Vñ metrista dicit. Larga dei pietas veniã nõ dimidiabit. Aut nihil aut totũ te lachrimãte dabit.

¶ Ad q̃ntũ respõdetur ꝙ ista scz etates/sensus ⁊c. sunt ꝑscrutãda: q: aggrauãt peccata: vt dicetur ibi. Aggrauat ordo/locus.

¶ Ad sextũ r̃ndetur ꝙ duplex distinguitur pctm̃ scz cõmissionis quo pctõr malum cõmisit: ⁊ omissionis quo homo dimisit bonũ ad quod tenebatur: vt vtrunq; põt distingui: q: qđdã est omissum. i. deletũ a memoria de quo dz fieri ꝯtritio ⁊ cõfessio in gñali. Aliud est in memoria de quo dz fieri ꝯtritio ⁊ cõfessio in speciali.

non ficta non diuisa tua mundo corde

Vera sit et integra sit et confessio munda.

velox cū spe assidua cū humilitate voluntaria manifesta.
Sit citra/firma/frequens/humilis/spontanea nuda
de ꝓpriis pctis plena cū cōtritione. i. tarda in prolatione sine fraude.
Propria/discreta/lachrimosa/morosa/fidelis

¶ In ista parte autor specialiter determinat de cōfessione. Et diuiditur in sex partes. In prima oñdit qualis debet esse cōfessio. In secūda quibꝰ mediis debet fieri cōfessio. In tertia cui debet fieri. In quarta determinat de quibus peccatis debet fieri confessio. In quinta que sunt circūstantie aggrauātes peccata. In sexta oñdit quō imponēda sit pnia confitendi partes patebūt. Dicit primo sic. ꝙ ꝯfessio debet esse vera ⁊ integra/pura/nuda/velox/subitanea ꝓpter periculū mortis/firma frequens/humilis/spontanea. i. volūtaria/nuda. i. manifesta/propria. i. de ꝓpriis peccatis cū discretione lachrymosa. i. dolorosa/morosa. i. tarda in prolatione: ⁊ fidelis id est verax.

	Primo. qñ debet fieri confessio.
	Scdo. quid prodest confessio generalis.
Circa tertium	Tertio. in quibus casibus iterāda sit confessio.
dubitatur	Quarto. vtrū cōfessio possit diminuari.
	Quinto. vtrū vnꝰ cōfessor possit audire ꝯfessionē ⁊ alter absoluere
	Sexto. q̄ sit ratio illorū que ponūtur in textu.

¶ Ad primū dubiū rñdetur ꝙ ſꝫ iura ⁊ ex statuto mris eccłie: quilibet q̄ puenit ad annos discretionis dꝫ ad minus semel in anno. s. in pascha ꝯfiteri oīa pctā sua proprio sacerdoti ⁊ cōicare: nisi forte ad tēpus abstineat de cōsilio sui sacerdotis. Sūt tñ sex casus in quibꝰ ſm doctores tenetur statim q̄s cōfiteri peccatū mortale. Primus est qñ aliq̄s timet postea nō habere oportunitatē ꝯfitēdi. Scd̄s qñ q̄s est ꝯstitutus in articulo mortis. Tertiꝰ est qñ q̄s se exponit actui periculoso ad mortem vt in bello vel in nauigationibus. Quartꝰ qñ q̄s debet cōicare. Quintꝰ est qñ quis debet ministrare sacramentū aliqđ. Sextꝰ est qñ quis debet facere actū solēnem in ecclesia: vt legere euāgeliū vel epistolā solēniter: q: immūdus non dꝫ esse preco. i. nuncius verbi dei.

¶ Ad scd̄m rñdetur ꝙ confessio gñalis valet ad tria. Primo ad remissionē peccatorum venialiū. vñ lꝫ ſm magr̄m sententiarū lib. iii. Pctā venialia q̄s cōfiteri debeat: et specialiter illa q̄ sunt frequēter iterata: tñ non est necessariū in speciali de oībus cōfiteri cū sint infinita: sed ꝓ eis dꝫ fieri cōfessio gñalis. Scd̄o modo valet confessio gñalis ad remissionē peccatoꝝ a memoria lapsorū q̄uis etiā sint mortalia si non tenētur in memoria. Si tñ postea redirent ad memoriā deberēt dici in speciali. Tertio valet ad instructionē rudiū/vt sciāt discernere inter diuersa peccata: q: alias rudes facta non reputarent peccata.

¶ Ad tertiū rñdetur ꝙ cōfessio pctī pꝛiꝰ in sex casibꝰ est iterāda. Primꝰ est qñ cōfessor cui peccator est cōfessus est fatuus vel imperitus. Scd̄us casus est si penitēs ꝯtēpserit satisfactionē sibi iniunctā vel oblitꝰ est cā: si tamē eam sciret ⁊ adhuc implere vellet nō oporteret denuo cōfiteri. Tertiꝰ casus si ꝯfessor nō haberet absolūendi auctoritatē et mittat eū ad superiorē: tūc si superior exigat oportet eū de nouo cōfiteri. Quartꝰ casus est qñ q̄s ficte venit ad ꝯfessionē sine ꝓposito abstinendi: sed cū ꝓposito pctm̄ iterū cōmittendi. Quītꝰ est qñ aliq̄s dimidiat cōfessionem omittens scienter aliqđ peccatū mortale. Sextꝰ est qñ quis dubitat de cōfessione: an fecit confessionem alicuius peccat mortaliter.

¶ Ad quartū rñdetur ꝙ nō. vñ habemꝰ simile in medicina corporali: nā sicut ad sanitatem corporis medicꝰ nō solum cognoscit vnū morbū sed oēs/ ⁊ totā dispositionem ⁊ ꝯplexionē infirmi: q: alias posset ꝓ vna parte corporis dare talē medicinā. ꝙ ꝓ alia parte corrūderetur sicut ꝓ vna sanaretur: ⁊ hoc venit ꝓpter diuersitatē morbi. Sic pariformiter est de medico spirituali. i. de ꝯfessore q̄ dꝫ oīa pctā simul scire q: alias posset dare remediū ꝯtra vnū pctm̄ qđ nō valeret ad aliud: sed magis fortificaret. Etiam sicut ex vno morbo ita bene moritur homo sicut ex multis. Sic etiā bene cōdēnatur anima ꝓ vno peccato mortali sicut pro multis.

¶ Ad quintū rñdetur ſm Guilhelmū q vnꝰ cōfeſſor nō debet audire ꝯfeſſionē: et alter abſoluere: qꝛ ſacramentū nō eſt diuidendū. Uñ nō poteſt bene dare remediū de vulnere vel morbo ſibi ignoto: licet alteri non ſit notū.

¶ Ad ſextū rñdetur q ꝯfeſſio debet eſſe vera: ita q homo nō mētiatur: ⁊ ſibi non aſcribat pctm̄ qđ nō fecit: nec etiā minus dicat q̄ȝ fecit. Scđo dȝ eſſe integra vt patuit in dubio precedēti. Tertio debet eſſe mūda: q fiat puro et mūdo corde: qꝛ contraria cōtrariis curātur. Quarto debet eſſe velox. i. ſtatim cū homo peccauit: quia quanto diutiꝰ vulnus manet ſine remedio tanto magis fit putridū. Quinto debet eſſe firma. i. cū firma ſpe de remiſſione peccatorū vel firma. i. fortis ſic q homo non redeat ſtatim ad peccatū. Sexto debet eſſe frequēs: qꝛ quotiens q̄s cadit: tociens debet reſurgere peccator. Septimo debet eſſe ſpontanea: qꝛ pctm̄ fuit voluntariū Octauo debet eſſe nuda: qꝛ quātomagis nude vulnꝰ oſtenditur medico/ tāto melius remediū poteſt apponere. Nono debet eſſe de propriis peccatis. i. non de peccatis aliorum. Decimo debet eſſe diſcreta: ſic q homo diſcrete dicat circūſtantias peccatorum. Undecimo debet eſſe lachrimoſa. i. cum contritione vt prius patuit. Duodecimo debet eſſe moroſa. i. tarda: ſic q cōfeſſor non defraudetur per celeritatem verborum. Decimo tertio debet eſſe fidelis. i. cū fide xpiana: vt dicetur ibi.

¶ In primis querat ⁊ iſtud idē patet in his verſibus.

Sit ſimplex humilis confeſſio pura fidelis.
Uera frequens nuda diſcreta libens verecunda.
Integra ſecreta: lachrymabilis accelerata.
Fortis ⁊ accuſans: ⁊ ſit parere parata.

.i. pniam agas perfecte veraciter peccatorem.
Peniteas plene ſi vere peniteat te
.ſ. non confitere. i. nuncium. pro nō et .i. lr̄as confitere. in propria perſona.
Non per legatū: nec per breue/ ſed refer ipſe
ſacerdoti ꝯdolēti. magis intelligēti enarra .i. melꝰ viuēti
Compatienti plus patienti dic meliori
diuerſis ſacerdotibus vtile eſt ſcȝ tibi peccata tua.
Preſbiteris multis prodeſt ſi confitearis
pñtia ſacerdotis abſit manifeſta ſocio tuo.
Copia preſbiteri ſi deſit pande ſodali
tui pſcat. i. vulnera tue taliter peccata manifeſtes.
Corporis vt maculas anime ſic crimina pandas:

¶ In iſta parte oſtēdit quibꝰ mediis debeat fieri cōfeſſio dicēs q tu peccator debes plenarie penitere de oībus peccatis ⁊ nō debes reuelare peccata per aliquem nuncium vel per lr̄as de proprio ore debes confiteri. Tūc ibi ꝯpatiēti. Dicit q confeſſio debet fieri ſacerdoti cōpatienti ⁊ intelligēti ac bñ viuēti. Et dicit vltra q expedit pro ſalute aīe multis preſbiteris ꝯfiteri. ⁊ ſi deficiat ſacerdos: nec acqri aliqs pōt: tūc confeſſio pōt fieri ſocio. Etiam tu debes manifeſtare crimina cordis: ſicut vulnera corporis.

Circa dubium dubitatur.
Primo. Utrū cōfeſſio valeat per nunciū vel per lr̄am.
Scđo. Quare homo debet ꝯfiteri ſacerdoti.
Tertio. Quare debet fieri ſacerdoti ꝯpatiēti.
Qrto An q̄s poterit cōfiteri alteri ſacerdoti q̄ȝ ſuo proprio curato.
Quinto. Utrū aliqs pōt confiteri laico.
Sexto. Quō intelligenda ſit lr̄a. Corporis vt maculas.

¶ Ad primū dubiū rñdetur ſm Thomā per hec verba q cōfeſſio facta per nunciū vel per lr̄am: licet ſit quoddā bonū opus ⁊ meritoriū tamē in q̄ntum eſt ſacramētū non debet ſic fieri: qꝛ determinatā habet materiā: ſcȝ actū ſermonis q̄ ꝯſciētia hominis manifeſtari conſueuit.

¶ Ad ſcđm rñdetur q ideo cōfeſſio debet fieri ſacerdoti: qꝛ ſacerdotes poſſūt peccatorē abſoluere a peccatis ex quo eis cōmiſſe ſunt claues eccleſie.

¶ Ad tertiū r̄ndetur ꝙ peccātor debet ꝯfiteri sacerdoti ꝯpatiēti: q꞉ ꝯpassio sacerdotis inducit peccātorē ad deuotionē: ⁊ facit ne peccātor terreatur: ⁊ sic ꝓpter terrorē omittat scienter aliqd̄ pctm̄ mortale. Et debet ꝯfiteri sapienti intelligēti pctā ⁊ grauitates peccātorum: q꞉ medic⁹ nesci⁹ nō pōt bene dare remediū egroto. Etiā debet ꝯfiteri sacerdoti bono ⁊ bn̄ viuēti: q꞉ mali et iniusti cōfessores sunt ceci ⁊ ductores cecorū: et sic ex vtraq₃ parte in foueā eterne dānationis cadūt vt solet etiā dici in his metris. Si cec⁹ cecū conatur ducere secum. In foueā ductor pm̄⁹ cadit iñ secutor.

¶ Ad quartū r̄ndetur ſm Hostiensem ꝙ decē sunt casus quib⁹ aliq̄s potest ꝯfiteri alteri q̄₃ suo ꝓprio presbitero. Prim⁹ qñ proprius curat⁹ est imperitus: sic ꝙ nō pōt sane cōsulere suo parochiano: petēda est tamen licētia/ quā si nō obtinuerit nō obstat. Scd̄s casus. qñ quis transtulit domū vel habitationē ad aliā parrochiā: vel si habet domū in alia parrochia. Terti⁹ qñ quis vagabūdus vel peregrin⁹ negotiationis vel deuotionis causa. dicit tñ Guillelmus ꝙ talis debet habere licentiā a suis superiorib⁹ ad eundū. Quartus est ratione delicti: vt si delictū fuerit perpetratum in alia parrochia. Quint⁹ est ratione studii: vt cū scolaris se trāstulit ad aliū locū: nō tñ debet ibi recipere ordines: nisi licētia sui episcopi. Sext⁹ est ratione necessitatis: vt in articulo mortis. Septim⁹ qñ quis habet spem ꝙ suus curatus hoc pro grato habebit non tñ est absolut⁹ nisi curatus suus dederit ei consensum vel licentiā. Octauus si curat⁹ sit hereticus vel scismatic⁹ vel maiori excōicatione excōmunicatus. Non⁹ qñ q̄s est infra annos discretionis. Decim⁹ est ꝓpter speciale priuilegiū a papa archiepiscopo: episcopo concessum.

¶ Ad quintū respondetur ꝙ q̄s potest ꝯfiteri laico tp̄e necessitatis: dicūt tñ aliq̄ ꝙ sufficiat soli deo ꝯfiteri tp̄e necessitatis cum ꝓposito et volūtate ꝯfitēdi sicut sacerdoti si possit habere.

¶ Ad sextū r̄ndetur ꝙ ista l̄ra pōt dupliciter intelligi. Uno modo tu debes manifestare crimina cordis sicut vulnera corporis. i. sicut vulnera corporis ostenduntur medico: ita peccata que principaliter sunt in corde ostēdentur presbitero hec sententia magis concordat littere. Alio modo sic. tu debes manifestare pctā cordis ⁊ peccata corporis/ q꞉ inter pctā quedā sunt in corpore: ⁊ quedā in aīa; ⁊ ista sententia cōcordat cū sententia sequenti.

pctā carnalia falsa iuramēta .i. gula iniusta acquisitio. luxuria.

Carnea sunt periuria crapula furta libido

in corde occulta est inuidia superbia. iracundia auaritia.

Mente latet liuor odium tumor ira cupido.

¶ In ista particula ōndit de quib⁹ peccatis fieri debet confessio: ⁊ pmo in gn̄ali ondit q̄ sunt pctā corporis ⁊ q̄ anime. Scd̄o ōndit ꝓpositū de quib⁹ debet specialiter fieri cōfessio. ibi. Precipue pestes. Dicit primo sic. ꝙ gula/ furtum/ luxuria sunt peccata carnis: s₃ odiū/ liuor/ supbia/ ira/ cupido: sunt pctā mētis: q꞉ nō sunt carne vel corporis ad extra: sed remanēt in anima.

Circa textum dubitatur.
- Primo. q̄ pctā dicūtur carnalia ⁊ que mentalia.
- Scd̄o. quid sit peccatum.
- Tertio an oē iuramentū sit malum.
- Quarto. vtrū iuramentū ad faciendū malū sit obseruandū.
- Quinto. vtrū aliq̄s iurās per cautelā ⁊ aliū decipiēs sit piurus.
- Sexto. vtrū l̄ra in se sit vera.

¶ Ad pmū dubiū r̄ndetur ꝙ l₃ oē pctm̄ sit radicaliter ⁊ pncipaliter i aīa tñ q̄dā dicūtur carnalia: iō q꞉ fiūt carnalit̄ ad extra: vel ꝑ opationes extrinsecas: alia vo dicūtur mētalia q̄ nō sunt mediāte corpe vl' carne extrīseci sed ad intra remanēt in aīa

¶ Ad scd̄m r̄ndetur ſm magrm̄ sententiarū ꝙ piurium sic describitur. Periuriū est mendacium iuramēto firmatū. Un̄ ſm Hieronimū in iure iurādo debēt eē tria sc₃ veritas iuditiū ⁊ iusticia. ⁊ si ista defecerint nō erit iusiurādū sed periuriū: ⁊ differūt mendaciū ⁊ periuriū sicut supius ⁊ inferi⁹: q꞉ mendaciū est superi⁹ ad periuriū Unde mendaciū sic describitur per Augustinū. Mendaciū est falsa vocis significatio cū intentione fallendi.

¶ Ad tertiū r̄ndetur ſm magrm̄ sentētiarū ꝙ iuramentū q̄n₃ est bonū ⁊ q̄n₃ malum. Un̄ ipōte ⁊ sine necessitate iurare vel falsum iurare est grande peccatum; sed

necessitate vel ad assentiendũ innocẽtibus vel ad federa pacis ↄfirmãda nõ est ma
lum. Vñ augustinꝰ. Juramentũ est faciendũ cum pigri sunt hoĩes ad credendũ illð
qð eis sit vtile.
¶ Ad quartũ rñdetur q̄ iuramentũ transiẽs in peiorẽ exitũ potiꝰ est mutandũ q̄
implendũ: qꝛ dicit Jsidorꝰ. Jn malis ꝓmissis rescinde fidẽ / in turpi voto muta de-
cretũ / qð incaute vouisti nõ facias / impietatis est ꝓmissio q̄ scelere impletur.
¶ Ad qntũ rñdetur fm magrm̃ hilariũ dicentẽ. Quacũqꝫ arte verboꝝ q̄s iurat / de
us tñ q̄ ↄscientie verboꝝ est testis hoc ita accipiat sicut ille intelligit cui ille iurat.
Et subdit q̄ dupliciter aliq̄s reꝰ sit q̄ deceptorie iurat qꝛ nomẽ dei in vanũ assumit
et proximũ in dolo capit.
¶ Ad sextũ rñdetur q̄ lꝫ libido ꝓprie cõsistit in affectu / tñ in ꝓposito capitur pro
actu extrinseco luxurie / et lꝫ liuor et odiũ sint synonima: põt tñ hic liuor accipi: vt est
inuidia transiẽs / et p cupidinẽ intelligitur auaritia mẽtalis: sed p furtũ intelligitur
auaritia extrinseca scꝫ mala acquisitio.

specialiter .i. septẽ pncipales morbos .i. ↄfitearis principales.
Precipue pestes septem memores capitales.
tñ multos ↄfitere a pctis principalibꝰ manentes.
Non solum fontes sed riuulos inde fluentes
pctõ pncipali. pctm̃ fluens ex prici- plus interdũ scꝫ nocẽs
Fonte suo riuus magis est q̄nqꝫ nociuus
pro qꝛ luxuria quã fecit loth cũ filiabus .i. minor .s. sua q̄ habuit ex vino
Unde loth incestus peior fuit ex ebrietate.
pro et scꝫ fuit peior interfectio abel fratris sui iracũdia.
Atqꝫ cayn grauior cedes fraterna furore

¶ Jn ista parte ondit autor de quibꝰ pctis specialiẽ debeat fieri cõfessio. et diuidit
in tres partes. Jn prima facit qð dictũ est. Jn scða enumerat pctã mortalia. ibi.
Culparũ fontes. Jn tertia ondit quõ debet fieri cõfessio de pctis venialibꝰ. ibi. Cũ-
qꝫ sigillatim. Dicit pmo sic: q̄ ↄfessio specialiter dꝫ fieri de pctis mortalibus siue se
ptem capitalibꝰ: et non solũ de illis sed oibꝰ inde ꝓuenientibꝰ: qꝛ riuulus quandoqꝫ
est magis nociuꝰ suo fonte: et hoc declarat exẽplariter. Vñ incestꝰ loth peior fuit q̄
sua ebrietas. Et interfectio ipsius abel quam commisit Cayn peior fuit furore ipsi-
us cayn.

Circa textum dubitatur.
Primo. quare oia pctã mortalia dicũtur pestes capitales.
Scðo. vtrũ pctm̃ nascatur vel descẽdat ab alio.
Tertio. quõ vnũ peccatũ descẽdat ab alio.
Quarto. an interficiẽs aliquẽ in ebrietate excusatur p ebrietatem.
Quinto. vbi habetur primũ exemplũ quo probat.
Sexto. vbi habetur secundum.

¶ Ad primũ dubiũ rñdetur q̄ sunt septẽ pctã mortalia: ideo dicũtur pestes: qꝛ infi-
ciũt animã: sed dicũtur pestes capitales: qꝛ ex ipsis oia mala oriuntur nullũ pctm̃
est qð ab aliquo istorũ originẽ nõ trahit: nã fm Grego. iudex cuiuslibet peccati est
superbia.
¶ Ad scðm rñdetur q̄ ex supbia nascũtur oia alia pctã vt statim patuit: qꝛ radix est
oim pctoꝝ. etiã supbꝰ vult oẽs antecellere: et dolet si q̄s ei sequetur:
¶ Ad tertiũ rñdetur q̄ supbꝰ vult oẽs pcellere vt patuit: sic ex ea nascitur inuidia.
Jnuidꝰ vero de facile irascitur cui inuidet. Jõ ex inuidia nascitur ira: sed ira cũ nõ
põt vindicare tristatur: ideo ex ea nascitur accidia. Accidia vo ↄplacõnẽ querẽs
facit auarũ. Auarꝰ / qꝛ in tpalibꝰ abũdat. põt exercere gulã. Gula vo ꝓpter vẽtris
impletionẽ de facili mouet ad luxuriam.
¶ Ad q̄rtũ rñdetur q̄ interficiẽs aliũ in ebrietate nõ excusatur: imo tãto magis vi
tuperari dꝫ. Et si dicatur nõ fecit hoc sciẽter vl' volũtarie: sed ignorãter / q̄ merito igno-
rãtia excusabit pctm̃. Dicendũ q̄ oẽ pctm̃ ↄsequẽs aliqð pctm̃ volũtariũ dꝫ dici
volũtariũ: sꝫ talis ebrietas fuit volũtaria: ergo et interfectio. Vñ talis duplicẽ de-
bet puniri .s. p ebrietate: et pro interfectione .i. homicidio.

¶Ad quintū respōdetur q̄ primū exemplū lr̄e habetur Gen. xix. vbi dr̄ q̄ loth p(ost) submersionē zodom et gomorre habitauit in spelunca montis cū duabus filiabus suis: et dixit maior filia ad minorē: pater noster senex est et nulla vxorum remansit in terra: veni et inebriemꝰ eū vino et dormiamus cum eo: vt sic seruari possimꝰ cū patre nostro: et fecerūt sic. Ingressaq̄ est maior filia et dormiuit cū patre: sic et minor altera nocte: et conceperunt ambe et genuerunt: maior eni genuit moab/et minor amon.

¶Ad sextū rn̄detur q̄ habetur Gen. iiii. vbi sic dr̄. Factū est aūt per multos dies vt offerret Cayn de fructibꝰ terre munera dn̄o. Abel aūt obtulit de primogenitis gregis sui et de adipibꝰ: et respexit dn̄s ad Abel et ad munera eiꝰ. Ad cayn vero et ad munera eiꝰ non respexit. Iratusq̄ est cayn vehemēter et cōcidit vultꝰ eius et sequitur quibusdā diebꝰ interpositis dixit Cain ad Abel fratrē suum Egrediamur foras. Cūq̄ simul in agrū venirēt cōsurrexit Cayn aduersus abel fratrē suū et interfecit eū.

criminum peccata p̄ncipalia sup̄bia inuidia.
Culparū fontes sunt fastus liuor et ira
desidia luxuria q̄tum ad mentem/cupido crapula luxuria q̄tum ad opus.
Accidiaq̄ venus et auaritia/gula/luxus

¶In ista parte autor ostēdit que sunt peccata mortalia dicēs q̄ fontes peccatorū sunt superbia. i. fastus/liuor. i. inuidia/ira/accidia/auaritia/gula/luxuria.

Circa textum dubitatur.
- Primo. Quid sit superbia: et que sunt species eius.
- Scd̄o cōformiter dubitatur de inuidia: et cū hoc de ira eodē modo
- Tertio. De accidia.
- Quarto. De gula
- Quinto. De auaritia.
- Sexto. De luxuria.

¶Ad primū dubiū rn̄detur q̄ s̄m August. superbia sic describitur. Sup̄bia est peruerse celsitudinis appetitus. Uel s̄z thomā. Superbia est cū q̄s de se extollit supra id qd̄ est sibi p̄fixū a deo sine regula diuina: et species superbie patent breuiter in hoc metro.

Iactantia. vana gloria. impatientia/pauperū derisio.
Jan van impa deri
simulatio. arrogātia. hypocrisis. contemptus. displicentia.
Simul ar hypo con displi

¶Inuidia est odiū aliene felicitatis. Uel s̄m Johannē damascenū. Inuidia ē tristicia de bonis p̄ximi. Et species inuidie etiā patent.

detractio rerū vel bonorū. gaudiū de malo alteriꝰ. inuocatio. aggregatio. diuinatio
Trac gau in ag di
machinatio. oppositio. captio in verbis. surreptio bonorum suspicio mali.
Mach op cap surrep quoq̄ suspi

¶Ira sic describitur s̄m Augustinū. Ira est vlciscēdi volūtas. Uel s̄m thomā. Ira est appetitus vindicte. Et species eius patent.

contentio. rixatio. verba mala maledictio. inobediētia. reddere malū p̄ bono
Con rix ver ma inob red
blasphemia. irritatio. preuaricatio. verberatio p̄ximi. homicidiū. vindicta. odiū
Blas ir pre ver ho vin od

¶Ad tertiū respōdetur q̄ accidia sic describitur s̄m Johannē damascenū. Accidia est tristicia aggrauās animū hominis vt ei nihil agere libeat. Uel sic. Accidia est de virtutū laudabili exercitio vtriusq̄ hois languida deiectio. Et species eius patent in his metris.

ignorātia. derelictio dei. desidia. negligētia bn̄ faciendi. somnꝰ tp̄e seruitii dei. ociū
Ig dere de neg som oci

desperatio stulta locutio tristicia in aduersis cura tpalium. hortatio.
Des stul tris quoqꝫ cur hor
¶ Ad quartū rñdetur ꝙ auaritia fm tulliū est immoderat9 amor habēdi diuitias Uel sic fm Ber. Auaritia est quarūlibet insatiabilis ⁊ inhonesta cupido. Et species eius patent in his versibus.
vsura furtum rapina simonia mendacium infidelitas.
Usura fur rap simo men in.
fraudulentia. obduratio. dolositas. debitor nō solutio. cupiditas periurium
Frau ob do de cu per
¶ Ad quintū rñdetur ꝙ gula sic describitur. Gula est immoderata cibi et pot9 au iditas. i. cupiditas. Uel sic Gula est vorax edacitas virib9 non ꝯtēta. Uel sic fm alios. Gula est qñ aliqs comedēdo vel bibēdo ab ordine rationis receditur. Et species eius patēt in his versibus.
scurrilitas. ebrietas. vomitus. ludus talorum. destructio sacri tpis. esus rerū
Scur e vo lu sacri esus
tpis. fractio ieiuniorum. voti fractio vel non obseruatio.
fractio ieiu quoqꝫ voti
¶ Ad sextū rñdetur ꝙ luxuria sic describitur. Luxuria est libidinose voluptatis appetitus. Uel sic ex immūdis desideriis veniēs lubrica mētis et carnis prosecutio. Et species ei9 patent in his versibus.
incestus. meretriciū. defloratio virginū. raptū violēt9. adulteriū. ꝓuocatio luxurie.
In me flo rap ad pro
nocturna pollutio. cōcupiscētia. cōsensus. violatio. tpis satisfactio.
noc concu con vio tempo
pro qñ diuisim. s. qlibet pctm. peccata. cōfessus fueris. sacerdoti.
Cumqꝫ sigillatim mortalia dixeris vni.
omnia peccata. i. pariter. i. que aggrauant. peccata.
Cuncta simul quecūqꝫ grauāt sequentia culpas
confitere in voluntate facere illō peccatū. desiderasti.
Dic citra factum cōmittere quod voluisti
enarra peccata. cōfitere. illa pctā a memoria recessa.
Dic venialia dic que sunt a mente relapsa.
enarra peccata i. vniuersaliter peccata pande.
Dic tua delicta generaliter illa reuela.
pro qr culpabilis criminibus sua confitetur.
Nam reus in multis quando peccata fatetur.
ola pctā simul pandat nullū pctm confessus esse apparet.
Uel queuis dicat vel nil dixisse videtur
i. vltimum integre aliqs confiteatur
Postremum crimen si pure quis fateatur
post hoc silere omne peccatū committit sequitur
Inde tacere potest quicquid redit aut comitatur.
¶ In ista parte autor ostendit quo modo debet fieri cōfessio de peccatis venialib9 ⁊ de aliis peccatis cōcomitātib9 alia peccata mortalia dicens. quando tu peccator confessus es peccata mortalia: tunc etiam debes confiteri peccata concomitan

tia et non solũ peccata perpetrata per opus extrinsecũ: sed etiam per voluntatem peccandi ꝙ nõ sequebatur operatio. Dic etiã peccata venialia et illa q̃ relapsa sũt a mẽte .i. memoria. Dic etiã tua vniuersaliter nullũ ꝑtermittẽdo: nã pctõr faciẽs cõfessionẽ vel dicat oĩa pctã simul: vel nõ videtur aliq̃d dixisse. Sz si ꝯfiteatur pctã sua vsq̃ ad extremũ ⁊ si postea iterũ faciat aliqđ pctm̃ vel si aliqđ redeat sibi ad memoriã tũc põt tacere de primis confessionibus.

Circa textum dubitatur.
Primo. q̃d sit peccatũ veniale.
Scđo per que remittũtur pcta venialia.
Tertio q̃d nocẽt pctã venialia
Quarto vtrũ peccatũ veniale sit mortale.
Quĩto vtrũ volũtas peccãdi sine operatione sit pctm̃.
Sexto vtrũ potẽtia peccãdi sit a deo.

¶ Ad primum dubium respondetur ꝙ peccatum veniale ſm Augustinũ sic describitur: est qđ hoĩez vsq̃ ad reatũ ꝑpetue mortis nõ grauat: sed tñ ſꝑ penã meretur. ⁊ est semper a volũtate hoc mouẽte vel ꝑmittẽte vel nõ cohibẽte. Unde peccatũ veniale nocet multipliciter. Primo: quia ad penam obligat vt dicetur in tertio dubio.

¶ Ad secũdum r̃ndetur ꝙ septem modis remittitur peccatum veniale. Primo per dignaz eucharistie sumptionẽ. Scđo per aque benedicte aspersionẽ. Tertio ꝑ elemosinarũ largitionẽ. Quarto per dñicam orationẽ. Quinto ꝑ generalẽ cõfessionẽ Sexto per episcopalẽ benedictionẽ. Septimo per verã ꝯtritionẽ. Unde vers⁹. Ungor confiteor aspergor conteror oro. Doq̃ benedico q̃ sunt venialia tollo.

¶ Ad tertiũ r̃ndetur ꝙ pctm̃ veniale multis modis nocet. Primo qr obligat ad penam: sed non ad penã eternã nisi adiũgatur mortali peccato. Scđo nocet: qr animam maculat. Tertio nocet: qr minuit feruorẽ charitatis: sicut aqua modica proiecta in ignẽ non extinguit ignẽ: calorẽ tñ eius minuit. Quarto: qr peccatũ veniale impedit: vt potestas anime in bonis lassetur ⁊ ipediatur: sicut grauius vadit equ⁹ oneratus põdere ꝙ sine põdere. Quinto nocet qr tardat hominem a gloria celesti qr homo statim debet euolare post mortem ad gloriam: sed cogitur propter veniale expectare per tẽpus in purgatorio. Sexto: qr diminuit bona glorie celestis. Septimo: qr venialia pctã sepe faciunt occasionẽ mortaliũ.

¶ Ad quartũ r̃ndetur ꝙ ꝓprie loquẽdo veniale nunq̃ fit mortale: tñ casus q̃ de se est venialis põt fieri mortalis quatuor modis. Primo ex scientia: qr quicq̃d fit contra ꝯscientiã fit mortale ⁊ edificat ad iehennã. Scđo ex cõplacẽtia. vñ Aug. nullum pctm̃ tm̃ est veniale qđ nõ fiat mortale dũ placet. Tertio ex dispositione: qr homo frequẽter lapsus in veniale disponitur ad mortale. Quarto ex progressu: qr veniale si non prohibetur qñ progreditur fit mortale.

¶ Ad q̃ntũ r̃ndetur ꝙ pctm̃ ꝑncipaliter consistere dr in voluntate vt patuit ex vna diffinitione pcti circa primũ dubiũ illi⁹ text⁹. Ut dimittarius. ⁊c̃.

¶ Ad sextũ r̃ndetur ſm magr̃m sententiarũ ꝙ potẽstas peccãdi vel male faciendi sit a deo. Uñ apostolus. Non est potestas nisi a deo. Itẽ iesus dixit ad pilatũ. nõ haberes potestatẽ in me vllam nisi tibi data esset desuper. Itẽ dyabolus anteq̃ peccaret. Job dicebat domino. mitte manum tuã. i. da mihi in eo potestatẽ.

pctã religio. diuersitas locoꝝ. cognitio inter bonũ ⁊ malũ. diuersitas tp̃m.
Aggrauat ordo/locus/peccata/scientia/tempus.
senect⁹ aut sit liber vel seru⁹. repetitio pctõꝝ. ꝓlongatio. multitudo. rõ q̃re peccaui
Etas/conditio/numerus/mora/copia/causa.
manerie in pctõ dignitas ecclesiastica. modica resistentia.
Est modus in culpa status altus lucta pusilla

¶ In ista parte autor oñdit circũstantias aggrauãtes pctã dicẽs ꝙ ordo/loc⁹/sciẽtia/etas/ꝯditio/nũerus/mora/copia/causa/mod⁹ pctõꝝ/stat⁹ alt⁹. i. dignitas/pusilla lucta. i. modica resistẽtia aggrauãt peccata.

Circa textum dubitatur.
Primo. Que sunt circustantie aggrauātes.
Scdo. Qualiter iste circustantie aggrauāt peccata.
Tertio. An etiā sunt circustantie alleuiātes peccata.
Quarto. Utrū sit necessariū cōfiteri circūstantias aggrauātes.
Quinto. Quot modis vnū pctm̄ est grauius altero.
Sexto. De intellectu et declaratione lre.

¶ Ad primū rndetur q̄ iste sunt circūstantie aggrauātes: scz ordo/locus. zc. q̄ patebūt in solutione sexti dubii.
¶ Ad scdm rndetur q̄ circūstantiaꝝ aggrauantiū quedā aggrauāt in eadē specie & quedā trahūt in alienā speciem. Exemplū: vt coire cū cognata vel commatre. est circūstantia trahens in alienā speciē pcti. Itē circūstantiarū aggrauantiū in eadē specie. Quedā aggrauāt notabiliter: sicut furari centū marcas auri notabilr grauius est q̄ furari denariū: & per ɔsequēs quantitas illa rei subtracte notabiliter aggrauat. Sed tn̄ est in eadē specie furti. Alie aggrauāt in eadē specie: sed nō notabiliter sicut scientia/diuitie. & hmōi. Item circumstantiarū quedā sunt peccata in se/ vt est nūerus pctōꝝ. Et quedā nō sunt pctā in se tn̄ aggrauāt pctā: vt scientia/ tēpus/locus. zc.
¶ Ad tertiū rndetur q̄ sicut ponūtur circūstantie aggrauātes: sic etiā circūstātie alleuiātes. Unde cuilibet circūstantie aggrauāti correspōdet vna alleuians que se habet priuatiue ad circūstātiā aggrauātē. Unde scientia aggrauat si assistat: si nō alleuiat. Et sic fir dicendū est de aliis circūstantiis.
¶ Ad quartū rndetur q̄ necesse est ɔfiteri oēs circūstātias trahētes pctā i aliā speciem. Un̄ p adulterio nō sufficit dicere peccaui cū quadā muliere: nisi ɔfiteatur notabiliter circūstantias aggrauātes: nec pro subtractiōe denarioꝝ nō sufficit dicere subtraxi aliqd: sed cōfiteri oportet circūstantias aggrauātes notabiliter.
¶ Ad qntū rndetur q̄ multipliciter vnū peccatū est grauiꝰ altero. Primo causalitate: vt pctm̄ luciferi qđ pcessit ex intrinseca malicia. Scdo gn̄alitate: vt peccatum ade in q̄ nos oēs peccauimꝰ. Tertio ex difformitate: vt pctm̄ iude scz traditio xp̄i.
¶ Quarto difficultate remittēdi: vt pctm̄ in spiritū sanctū qđ dr̄ irremissibile. Quinto periculositate: vt pctm̄ ignorātie crasse: qr talis ignorātia decipit hoīem. Sexto inseparabilitate: vt pctm̄ cupiditatis. Un̄ lz oīa pctā senescāt i hoīe: sola tamē auaritia iuuenescit. Septimo difficultate expugnandi: vt superbia que fit inexpugnabilis quando dominatur. Octauo mentis cecitate: vt illa que visum rationis penitus excecant.
¶ Ad sextū rndetur q̄ prima circūstantia aggrauans pctā est ordo. Nā grauiꝰ peccat epūs q̄ presbiter: & presbiter q̄ diaconus dyaconus q̄ subdiaconus. zc. hoc est in eadē peccatis. Scda est locꝰ: qr grauius fit pctm̄ in eccl'ia q̄ in cymiterio: & generaliter in loco consecrato q̄ nō consecrato. Tertia est scia: vt plus peccat sapiēs q̄ insipiens & semper in eodē pctō. Quarta est tēpus: qr grauius fit pctm̄ in diebꝰ festiuis & in ieiuniis q̄ in aliis diebꝰ. Quinta est etas: qr plus peccat senex q̄ iuuenis in pctō eodē. Sexta est cōditio: qr magis peccat mulier cōiugata q̄ ancilla luxuriādo. Un̄ lex moysi precepit mulierē maritatā pro fornicatione lapidari: ancillā vero flagellari. Sexta est nūerus scz pctōꝝ. Un̄ esai. q̄ vilis facta est mens tua nimis iterans vias tuas malas. Octaua est mora. i. permanētia in peccatis & dilatio penitētie q̄ valde grauant peccata. Nona est copia rerū mundanarū qr cui cōmittitur magis negligēs deo efficitur qn̄ eū offendit vel copia. i. multitudo pctōꝝ. Et sic per nūerū pctōꝝ potest intelligi multiplex repetitio eiusdē pcti. Decima est causa scz vtrū pctm̄ fiat ex suggestione aliqua vel non: vel ex inuidia vel ex pura malitia vel alia causa. Undecima est modus peccādi. Un̄ si dormiens cū muliere nō teneat modū naturalē fit grauius pctm̄ si alius esset. Duodecima est statꝰ altius scz dignitatis ecclesiastica vel secularis. Quanto gradus altior tanto casus grauior. Decimatertia est modica resistentia. i. lucta pusilla: qr grauius peccat q̄ parua tentatione vincitur et non resistit ei: q̄ si fortiter resisteret: et tunc tandem vinceretur.

infirmus pnīam agat .i. crimina scz ore.
Eger peniteat et culpas confiteatur.

id est iniungetur. egro corporalis pnia manifestetur.
Non imponetur huic pena: sed insinuetur
pniam eger perficiet .i. conualescentia corporalis. egro. tribuatur
Hanc tamen implebit si firma salus sibi detur
eger moriatur liberet q habet 9tritionem. confessor infirmum
Si migret absoluat contritum presbyter egrum
egrum orationes alleuient abstinentia. elemosine. amicorum
Huncq3 preces releuent ieiunia dona suorum
pnia verecundia turpis post mortem fias
Ut sit pena rubor tibi vilis vt efficiaris
expertior p q efficiaris. imponitur .s. infirmo. .i. confitearis.
Doctor vt fias iungitur vt fatearis
abscondet in vltimo tua peccata.
Judicio teget extremo confessio culpas
vt non cernat saluator. pro vel .i. dyabolus ille homo. culpas.
Ne videat deus aut demon qui facit illas

¶ In hac parte autor ondit quomodo eger seu infirmus debeat penitere .i. 9fiteri: et quomodo sibi imponenda sit pnia. Scdo quomodo debeat absolui. ibi. Si migret. etc. Tertio quomodo sit penitendum et quare. ibi. Doctor vt fias. Et dicit q eger .i. infirmus debet habere contritionem et confiteri plenarie peccata sua et velle facere pniam et sibi non debet imponi pnia: sed debet sibi sic notificari vt si fiat sanus vt illam impleat: sed si moriatur d3 absolui a peccatis suis 9tritis et confessis: et debet releuari per pias elemosinas/preces et ieiunia suorum amicorum et loco pnie debet ei imponi rubor quem habebit de hoc q tam vilis erit post mortem. Et vt tu peccator fias doctior .i. sapientior ad inquirendum de peccatis debes inde confiteri: et subiungit causam. ibi. Judicio teget. dicens q confessio est tante potestatis q in extremo iudicio totaliter teget peccata q nec deus nec demon .i. dyabolus nec ipse peccator posset videre illa.

Circa tertium dubitatur	Primo. quomodo morientibus sit imponenda penitentia.
	Scdo. quomodo et a quibus peccatis sunt absoluendi.
	Tertio. An quis posset in fine vite sue facere pniam bonam.
	Quarto. quid sit de illo qui preuenitur morte antequam confiteatur.
	Quinto. quomodo aliquis sit doctior in confessionem.
	Sexto. de extremo iuditio vbi/quomodo/et quibus fieri debeat.

Ad primum dubium rndetur sm magistrum sniarum sic dicentem. De infirmis in periculo mortis positis inquirenda est pura confessio pctorum: tamen illis non est imponenda quantitas penitentie: sed tamen est manifestanda seu insinuanda: et si migrauerit tunc amicorum orationibus et elemosynarum largitionibus pondus pnie est subleuandum. si post conualuerit pniam sibi insinuatam diligenter adimpleuit.

¶ Ad scdm rndetur q tpe necessitatis scz egritudinis vel mortis pot quilibet infirmus a quolibet presbitero absolui quis ex sntia excoicationis esset. Unde si presbiter abnegauerit pniam penitentibus morientibus reus erit aiarum: quia dns ait. Cum conuersus fuerit peccator saluus erit. Unde confessio pot esse in vltimo tpe vite: vt patet de latrone dextri lateris.

¶ Ad tertium rndetur ex dubio precedenti. dicit tamen Aug. q difficile est scire verum salluetur vel danetur: et ideo infert. Si vis a dubio liberari et certus esse age penitentiam dum sanus es. Et ideo est valde periculosum differre penitentiam vsq ad finem vite.

¶ Ad quartum rndetur sm magistrum sniarum lib. iiii. q si quis non sit confessus et habet bonum testimonium q non poterat inuenire sacerdotem: quia preoccupauit eum mors in domo vel via: et si parentes faciant oblationem pro eo ad altare firmiter sperandum est de salute et saluatione eius: quia deus est inspector cordis.

¶ Ad quintū rn̄detur q̄ dupliciter aliqs pōt fieri doctior in cōfessione. Primo quia cautior est ad cauendū sibi de pctīs. Scdo: qr sapientior seu magis fit instruct⁹. Nā in cōfessione nō solū vitia sunt manifestanda: sed etiam doctrine ꝛ informationes salutares sunt exhibende.

¶ Ad sextū rn̄detur q̄ extremū iudiciū est horribile/inevitabile/inopinabile/ꝛ irrevocabile. Erit in valle iosaphat multiplici ratione. Primo: qr ille locus est ꝯmunis qr est media regio ꝉre habitabilis. Scdo: qr est loc⁹ famosissim⁹ ꝛ public⁹ ꝓpter opera nostre redēptionis que ibi gesta sunt. Tertio: qr iosaphat interpretatur iudiciū dn̄i. Vn̄ Johel. Congregabo oēs gētes ꝛ ducā eas in valle iosaphat: ꝛ ibi disceptabo cū eis. Etiā fm magrm sniarū. Nō solū xp̄s iudicabit: sed etiā sc̄ti eius. Iuxta illud dn̄i: Vos qui secuti estis me sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus israel.

i. ad peccatores — mitis

Confessor dulcis affabilis atqꝫ benignus

ad iniungendā pn̄iam — ad iudicandū pius — i. condolens

Sit sapiens iustus sit mitis cōpatiensqꝫ

ꝓ sicut pctm̄ qđ ipsemet fecit sic abscōdat crimina pctōꝝ confessione dicta.

Ut crimē propriū celet peccata reorum

tardus ad imponendū dolorē — prompt⁹ ad dandū remissionē.

Sit piger ad penam sit velox ad miserandū

i. dolentē se ostendat — peccatorē macula austerū

Et doleat quotiens facit illum culpa ferocem

i. emittēs — pia verba — dans verba consolatoria — dās verba correctoria.

Infundens oleum mulcens vinumqꝫ flagellas

aliqn̄ — i. ferocitatē — qn̄qꝫ exhibeat — dulcedinem

Nunc virgam patris nunc prebeat vbera matris

confessori loquat tacite aut alte puniat verbis. — viget.

Sibilet et cantet stimulet cū cogit oportet.

¶ In hac parte autor determinat de cōfessione put respicit cōfessorē. Et dividit. Nā pmo ondit quō se habebit cōfessor in gestis qn̄ audit cōfessiones. Scdo ondit quō se habebit in interrogādo Tertio quales excitationes habebit ꝯfessor erga ꝯfitentem Quarto cōparat ꝯfessorē medico. Quinto ondit in speciali qualis pn̄ia dꝫ imponi ꝓ pctīs variis. Sexto de operib⁹ mīe. Septimo ondit gn̄aliter quō pn̄ia est iniungēda: partes patebūt in pcessu. Prima ps adhuc dividitur in duas. Nā pmo ondit qualis debet esse cōfessor. Scdo qualiter dꝫ celare pctā sibi in cōfessione dicta. ibi. Ut crimē ppriū. Dicit pmo sic. q̄ cōfessor debet esse dulcis/affabilis/benign⁹/sapiens/mitis/iust⁹/pius/ꝛ patiēs. Tunc ibi. Ut crimē. dicit sic. cōfessor dꝫ celare peccata ꝯfitentiū sicut sua ppria pctā. Et dꝫ esse piger ad pn̄iam ꝛ velox ad dei miām dꝫ etiā dolentē se ondere qn̄ culpa facit ipm pctorē ferocē. i. superbū. Debet etiam habere quandoqꝫ mollia verba et blāda: ꝛ qn̄qꝫ aspera ꝛ ferocia: ꝛ dꝫ dare interdū virgā pr̄is. i. austeritatē in vbis: ꝛ qn̄qꝫ pbere vbera mr̄is. i. dulcia ꝛ suauia verba. Et qn̄qꝫ debet sibilare. i. secrete vel basse loqui: ꝛ qn̄qꝫ cātare. i. alte loqui secundū oportunitatem.

Circa textū dubitatur.

Primo. vtrū vn⁹ cōfessor posset mutare pn̄iam iniunctā ab alio.
Scdo. qđ debeat fieri de surdis et mutis: ꝛ quō debeat cōfiteri.
Tertio. si sacerdos añ ꝯfessionē sciret pctm̄ aliqđ vtrū deberet sibi
ꝗta. q̄ sit pena sacerdotꝫ revelārꝫ pctā sibi ꝯfessa. (dicī i ꝯfessiōe.
Quinto si ꝯfitēs daret ꝯfessori licētiā revelādi vtrū pōt pctā revelare
Sexto si cōfessor cogeretur revelare: vtrū pōt revelare.

¶ Ad primū dubiū rn̄detur q̄ si cōfessor velit mutare pn̄iam dꝫ quattuor advertere. Primum est q̄ discrete mutet illam penitentiam. i. q̄ nō imponat leviorem vel

grauiorē pniām nisi ex certis ⁊ legitimis causis. Scōm est ꝓpter rationabilē ⁊ necessariā causam. Tertiū est ꝙ hoc faciat respectu suoꝝ subditoꝝ. Quartū est ꝙ talis pnīa non sit iniūcta ꝑ calūpniēte ad superiorem.

¶ Ad scōm rn̄detur ꝙ surdi ⁊ muti debēt signis induci ad ꝯfessionē ⁊ ad detestationem pctōꝝ: ⁊ notabiliter ꝑcipitur eoꝝ deuotio vel volūtas ꝯfitēdi si possēt: iudicandum est de illis sicut de ꝯfessis. hec Raymūdus.

¶ Ad tertiū rn̄detur sic: ꝙ illud qđ prius sciuit ꝯfessor hoc sciuit vt homo: sed qđ per ꝯfessionē scit hoc nō scit vt homo: sed vt deus. Et ꝓpter hoc publici pctōres quoꝝ pctā nō solum sunt nota sacerdoti: sed etiam aliis tenētur ꝯfiteri illa peccata publice.

¶ Ad quartū rn̄detur q̄ sit pena sacerdotis reuelātis pctā sibi in confessione dicta Prima est: qꝛ peccat mortaliter si vbis vel signis illa reuelauerit: vt ptꝫ extra de pnīa ⁊ remissiōe ca. oīs. Scđa est: qꝛ dꝫ deponi ab officio sacerdotali. Tertia est per totā vitā suā peregrinetur vel in artū monasteriū ad agendū ꝑpetuā pnīam. vñ Gregorius. Caueat sibi ante oīa sacerdos ne de hiis q̄ sibi ꝯfitētur pctā alicui recitet: nō ꝓpinqs nō extraneis/ nec qđ absit ꝑ aliquo scādalo. Nā si hoc fecerit deponatur ⁊ oībus diebus vite sue peregrinādo pergat.

¶ Ad q̄ntū rn̄detur ꝙ si ꝯfitēs daret cōfessori licētiā reuelādi: si illud reuelet nō frāgit sigillum cōfessionis: tutū est tn̄ ne confessor reuelet nisi magne vtilitates possent tamen sequi. Et hoc duabus de causis. Prima est ꝓpter reuerentiam sacramenti. Scđa est ne ꝯfitens postea dicat illū confessorem reuelasse peccata sibi in cōfessione dicta.

¶ Ad sextū rn̄detur ꝙ si cōfessor cogitur ꝑ obedientiam vel iuramentū vel penam: ⁊ scit tale crimē de tali cuius ꝯfessor fuit: tūc ꝯfessor si nō pōt ꝑ aliam viā euadere/ pōt licite iurare ꝙ nescit illud crimē de illo q̄uis tn̄ scit/ nec in hoc est piurus: qꝛ iuramentū nō cogit eū ad dicendū aliud q̄ꝫ qđ ipe scit vt homo: sed qđ ipe scit in confessione nō scit vt homo: sed vt deus: cuius ꝑ tunc est vicarius. vñ Augustinus dicit Nihil minus scio q̄ꝫ qđ in cōfessione audio.

in principio confessor interroget pctōi qualiter fidē cathocicā habeat.
In primis querat contritis quomodo credat
fideliosis perfecte scꝫ cum cōfiteatur scꝫ cuīs
Si credat sane corde fateatur et ore.
postea perscrutātur peccatoris crimina solerter scꝫ confessor.
Post hec rimetur peccantis vulnera caute
abhominabile vitium confessor dicat aliquid.
Contra naturam culpam non exprimat vllam.
ne deterior peccato homo interrogetur.
Nec super enormi simplex si conueniatur
peccato cognouit faciendum inducatur.
De quo nil sciuit ad agendū sic moueatur
coniunx illi⁹ peccati culpabilis sapiente
Uxor adulterii rea cōfessore perito
agat pnīam iniunctā viro suo
Sic luat admissa ne sic suspecta marito

¶ In ista parte autor ostēdit quō ꝯfessor dꝫ inquirere de pctis. Et diuiditur: nā primo ostēdit qđ dꝫ inq̄rere. Scđo. qđ ꝯfessor nō debet inq̄rere. Tertio quō adultera dꝫ ꝯfiteri. scđa ibi. Cōtra naturā. tertia ibi. Uxor adulterii. Dicit ꝑmo sic ꝙ in ꝑncipio ꝯfessiōis an̄ oīa ꝯfessor dꝫ inquirere de fide ꝯfitētis: qꝛ fides est fundamentū oīm virtutū. Deinde dꝫ querere de singulis pctis: sed non dꝫ querere de pctis ꝯtra naturā: ne peccator moueatur ad agendū talia peccata ꝯtra naturā q̄ prius nesciuit. Dicit vltери⁹ ꝙ vxor adultera debet ꝯfiteri sapienti ꝯfessori ⁊ sibi dꝫ imponi talis pnīa ꝙ non habeatur suspecta viro.

Circa tertiū dubitatur.
Primo. qd sit fides.
Scdo. quare primo querendū sit de fide.
Tertio. que requirūtur ad perfectionē fidei.
Quarto. Quid operatur fides in hoīe
Quinto. In quibus pctis nō debet multiplex inquisitio fieri.
Sexto. Quid sit adulterium.

¶ Ad pmū dubiū rñdetur q̄ ſm apłm fides sic describitur. Fides est substātia rerum sperandarū argumentū nō apparentiū. Uñ. Fides est substātia. i. fundamentū pmi habit⁹ virtutū: et est sperādarū rerū: qz fides ꝓpter assensum facit in nobis subsistere res speratas: et est argumentū qd ꝓbat de nō apparētib⁹ q̄ sic sint. Et dr nō apparentiū: qz fides illa manifestat q̄ per se non apparet. Uñ etiā magr̄ sniarū dicit q̄ fides est virtus quo credūtur q̄ nō vidētur.

¶ Ad scdm rñdetur q̄ io pmo in ꝯfessiōe querendū est de fide: qz fides est fundamētum aliarū virtutū qd multipliciter patet. Nā pmo q̄ vult ꝯtēplari sine fide est silis illi q̄ solē vult videre sine oculis. Scdo q̄ pdicat sine fide sermonē nō loqtur: sed cōparatur plūbo deaurato. Tertio q̄ opatur sine fide est silis illi q̄ struit pulchra edificia super arenā: qz fundamentū non ponit.

¶ Ad tertiū rñdetur q̄ multa reqruntur ad fidei perfectionē. Primū q̄ sit charitate informata: sicut fides marie magdalene: qz fides ei⁹ ipam saluā fecit: et ideo ipsi dimissa sunt pctā multa. Scdm q̄ sit deuotione feruida: sicut fides mulieris cui deus dixit. O mulier magna est fides tua. Tertiū: q̄ sit bonis opib⁹ approbata: sicut fuit fides scti cornelii/gregorii/et aliorū. Quartū est q̄ sit fortitudine roborata: sicut fides scti stephani/laurētii/et aliorū martyrū. Quintū est q̄ sit humilitate subiecta/sicut fides beate marie virginis: que ait. Ecce ancilla dñi. etc.

¶ Ad qrtū rñdetur q̄ fides multa bona facit in hoīe. Primo saluat hoiem: vt dictū fuit marie magdalene. Fides tua te saluā fecit. Scdo mentē purgat. Uñ in actib⁹ aplorū. Fides erat purificās corda eorū. Tertio cōtra mūdū pugnat. Uñ. Scti p fidem vicerūt regna. Quarto: postulata ipetrat. Uñ. O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut petisti. Quinto tpalia ꝯtēnit. Uñ. Fides moyses grandis fact⁹ regias dignitatē sprēuit. Sexto pseuerare facit. Uñ. Tu aūt in fide stas. i. pseueras. Septimo iustificat. Uñ. Credidit abrahā deo: et reputatū est ei ad iusticiā. Octauo beatificat. Uñ in euāgelio. Qz vidisti me Thoma credidisti: beati q̄ nō viderūt et crediderunt. Nono alias virtutes supedificat: qz est fundamentū aliarū virtutū.

¶ Ad qntū rñdetur q̄ pncipaliter in duob⁹ pctis nō dz esse multiplex interrogatio. Primū est luxuria. i. pctm̄ ꝯtra naturā: qz p hoc simplices possent se mouere ad op⁹. Scdm est auaritia: et specialiter de turpi lucro nō debēt fieri subtiles inqsitiōes: ne posteri⁹ ꝯmittāt talia peccata.

¶ Ad sextū rñdetur q̄ adulteriū est alicui⁹ violatio. Et dr quasi ad alteri⁹ thori accessio. Et pōt tripliciter ꝯmittere adulteriū. Primo mō si ꝯpes sit vxorat⁹ et peccat cū soluta. Scdo si sit solut⁹: et peccat cū muliere maritata. Tertio mō fit qñ vterq3. i. tā vir q̄ mulier matrimonialiť copulati. Et illud est ceteris grauı⁹: qz ab vtraq3 parte ꝯmittitur adulteriū: sed in aliis tm̄ ab vna parte ꝯmittitur.

exhortetur penitēs sacerdos iterū in pctā cadat.
Sepius ammoneat confessor ne recidiuet
pctōres iterū cadāt hortetur scz pctā sua
Si relabantur moneat q̄ confiteantur
quilibet scz mordaciata solitaria impediūt secreta fugito.
Quisquis amans loca sola nocēt loca sola caueto
fugiāt modos ad ruinā inducentes.
Et vitent causas ad lapsus allicientes
cures pnīam perficere iniūctam ꝓ pctis.
Sollicites penam complere satisfacientem
Peniteas cito.

suum custodiant diligenter suos cordis mēbra

Os seruent caute sensus cū pectore renes

.i. ad malos lapsus predictorū pronior cōsuetudo

In prauos horum vsus horum procliuior vsus

dictum graue plus custodire necessarium.

Hoc est difficile magis et seruare necesse

¶ In ista parte ostēdit autor quō cōfessor exhortari debet petōres vt deserāt pctā ꝛ dicit ꝙ ꝯfessor sepiꝰ debet ammonere hōies cōfessos ne iterū cadāt in pctā. Et si ceciderint iterū in pctā ꝙ statim faciāt ꝯfessionē: ꝛ ille qui amat dꝫ vitare loca secreta: ꝛ et ꝙ ipse cōfessus impleat pniām sibi iniunctā: ꝛ vitet illa p que cadere posset in pctā / ꝛ seruet caute os / sensus / cor / ꝛ renes: qꝛ illa prona sunt ad peccādum: ꝛ ergo difficile est illa seruare .i. summe necessarium.

Circa textum dubitatur.

Primo. qd sit recidiuare.
Secūdo. vtrū ꝯfessor pōt accipe iuramētū vł votū a ꝯfitēte ne recidiuet.
tertio. vtrū opa viua priꝰ facta mortificēt p recidiuationē.
Quarto. vtrū opa priꝰ facta reuiuiscāt p pniām sequentē.
Quinto. quare amans dꝫ cauere loca secreta.
Sexto. quare os / sensus / ꝛ renes debent caute seruari.

¶ Ad primū dubiū rñdetur ꝙ recidiuare est iterū post ꝯfessionē in pctā statim cadere: ꝛ est valde horribile: qꝛ nocet multipliciter. Primo qꝛ hō per pctm̄ secūdarie fit impotētior ad surgendū. Scḋo qꝛ culpa fit difficilior ad remittendū. Tertio qꝛ deus fit difficilior ad placandū. Quarto: qꝛ diabolꝰ fit difficilior ad expellendū: ꝛ in his oībꝰ possumꝰ habere exemplū in vulnere priꝰ sanato: qḋ si iterato aperiatur tardius sanatur ꝙ si ibi nunꝙ̄ vulnus fuisset.

¶ Ad sc̄m rñdetur ꝙ nō est semꝑ licitū capere iuramētū vel votū a ꝯfitēte ne recidiuet: ꝛ hoc ideo euitemꝰ periculo: qꝛ si recidiuaret post iuramentū vel votū dupliciter peccaret: scꝫ recidiuādo ꝛ votū frangēdo. Sunt tn̄ aliqui casus quibꝰ pōt capi iuramentū a ꝯfitēte ꝙ nō ꝯmittat ampliꝰ talia .s. qn̄ qs absoluitur ab excōicatione Item qn̄ aliqs fuit incendiarius. Item hereticus. Item existens in nephando crimine.

¶ Ad tertiū rñdetur ꝙ dupliciter opꝰ dr̄ viuū. Uno modo qꝛ efficitur a vita: ꝛ sic opꝰ factū in charitate nunꝙ̄ mortificatur. Alio modo qꝛ efficit vitā: ꝛ hoc dupliciter. Vel quo ad subiectū ꝓpriū: ꝛ sic mortificatur. Vel quo ad subiectū alienū: ꝛ sic non mortificatur: qꝛ venit ad gloriā electorum.

¶ Ad quartū rñdetur ꝙ opa bona facta in peccato mortali nunꝙ̄ reuiuiscūt p penitentiā sequentē: valēt tn̄ ad tria. vñ. Que sub mortali bona fiūt dant bona terre Et faciūt absentem minuūt tormēta iehēne. Sed bona opa mortificata p recidiuationem possunt viuificari p pniām sequentē: aut p grām superuenientē. Vñ versus. Illa reuiuiscūt q̄ quondā viua fuerunt. Uiuere non possunt q̄ mortua nata fuerūt.

¶ Ad qntū rñdetur ꝙ amās dꝫ vitare loca secreta: qꝛ loca ꝛ tpa inducūt hoīem sepius ad peccandū: ꝛ maxime ad luxuriā vt solet dici in his versibꝰ. Si venerē vitare velis loca tpa vita. Nā locꝰ ꝛ tēpus pabula prestat ei.

¶ Ad sextū rñdetur ꝙ os ad duo deseruit. Primo .s. q ad saporē ne homo peccet: ꝙ saporem ꝛ gustū dꝫ caute custodire. Scḋo deseruit ad loquelā: qꝛ in multiloquio non deest pctm̄. Sensus etiā dn̄r caute seruari: qꝛ sunt porte corporis quibꝰ peccata possunt intrare: ꝛ precipue visus ꝛ auditꝰ: ꝛ ergo caute debet seruari pecꝰ etiā debet seruari .s. pro pctis cordis. Renes etiā debent seruari ꝓ luxuria q̄ ex ipsis oritur. Renes luxurie sunt sedes ꝛ alimenta.

.i. iudex extrinsecus aliquas inhibetur.

Ut foris iudex per personas prohibetur.

.i. conuertere suum dans medicinā mutare prohibetur.

Flectere iudicium medicus variare vitatur

sez confessor inuidia prouideat dilectione
Sic anime iudex odio caueat vel amore
peccata cũ pnia grauare. mitigare.
Offensas penis onerare vel alleuiare.
sancte consuetudines antiquorũ traditiones ꝯfessor imitetur.
Ecclesie mores vel patrum scripta sequatur.
.i. q̃titas pnie ſm quantitates peccati
Sitq̃ modus pene iuxta moderamina culpe
.s. modus facilior dolor grauior
Et tanto leuior quanto contritio maior
sanant diuersa medela infirmum.
Ut medici curant vario medicamine corpus
i. demonstrent infirmitates sez illarũ inflammationem cutis.
Ut curant febres et vulnus siue tumorem
peccatricis diuersas exigunt remedia
Sic anime varias egre poscunt medicinas

¶ In ista parte autor ꝯparat ꝯfessorē ad iudicē secularē ⁊ ad medicũ. Et diuiditur Nã primo ptz qd dictũ est. Scdo ondit specialiter ⁊ cõparat ꝯfessorē ad medicum ibi. Ut medici curant. Dicit pmo sic q sicut iudex extrinsec⁹ nõ debet flectere iuditium ꝑpter personas: nec medic⁹ variare dz medicinã ꝑpter ꝑsonas: nec ꝯfessor variare debet pniam ꝑpter personas. Sic etiã iudex vel medicus aie .i. cofessor non debet cõfessis alleuiare vel aggrauare pniam ꝑpter odiũ vel amorē: sed debet respicere ad ꝯsuetudinē ecclesie: ad dicta dictorũ: ad q̃titatē culpe: ⁊ ad magnitudinē cõtritionis. Unde sicut medici curãt varias infirmitates variis remediis vl' medicinis. Nã aliter febres/aliter vulnera/⁊ aliter tumores curãt. Sic etiã aie peccatrices variis indigent remediis contra alia ⁊ alia pctã.

Circa textum dubitatur.
Primo. quot modis frãgitur iusticia iuditii
Scdo. que requirũtur ad rectũ iuditiũ
Tertio. quid valet iusticia.
Quarto. vtrũ acceptio ꝑsonarũ sit pctm̃ in iuditio.
Quinto. vtrũ iudex potest accipere munera
Sexto. Quid intelligit auctor per febres/vulnus/⁊ tumorem

¶ Ad primũ dubiũ rñdetur q tripliciter ꝑuertitur siue frangit iusticia iuditii. Primo amore: sez ꝑsone vel pecunie. Uñ Esaias. Ue vobis q̃ iustificatis iniũ ꝑ muneribus: ⁊ isti sunt iam dilecti in mundo. Scdo peruertitur iusticia timore contra qd dicit euangeliũ. Nolite eos timere qui occidũt corp⁹ aiam aũt occidere nõ possunt Tertio ira vel inuidia. Unde in euãgelio. Pylat⁹ sciebat q per inuidiam tradidissent iesum. Et valde laudandus est iudex q̃ nõ flectitur aliquo istorũ modorũ: ⁊ isti modi habēt etiã veritatē de iudice aie sez cõfessore.
¶ Ad scdm rñdetur q tria requiruntur ad hoc q iuditiũ sit iustum. Primũ est q ꝑcedat ex iusticia .i. q snia sit iusta. Scdm est q in iudice sit auctoritas iudicãdi. Unde iudex secularis non potest se intromittere de causis ecclesiasticis. Tertiũ est q sententia ꝓferatur ſm rectam rationē prudentie/alias esset iuditiũ suspiciosum ⁊ temerarium.
¶ Ad tertium respondetur q iusticia primo modo beatificat ¶ Unde in euangelio Beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam ⁊c. Scdo exaltat. Unde in libro sapientie. Qui operatur iusticiã exaltabitur. Tertio appetitum concupiscentie refrenat. Unde Esaias. Erit iusticia cingulũ lũborũ eius. Quarto a morte eterna liberat. Uñ in puer. Justicia a morte liberat. Quĩto coronat hoiem. Uñ apls. Reposita est mihi corona iusticie. Sexto remunerat. Uñ ps. Retribuet mihi dñs ſm iusticiam mea.

¶ Ad qrtū rñdetur q̄ acceptio psonarū in iuditio est petm̄: vt satis p3 ex iā dictis. Et fit acceptio psonarū qn̄ iudex meli⁹ iudicat amicis/cognotis/dn̄is diuitib⁹ vl potētib⁹ q̄3 inimicis/alicuis/seruis/paupib⁹ vl impotētib⁹.
¶ Ad qntū rñdetur distinguēdo de iudicibus: q2 quidā sunt iudices ordinarii: ⁊ isti nō debet accipere mun⁹ ⁊ specialiter nō debēt petere: q2 ex officio tenētur iudicare. Alii sunt iudices delegati: ⁊ isti possūt petere expēsas moderatas: s3 nō vltra. vt patet extra de vita ⁊ honestate cleticor. hec raymūdus.
¶ Ad sextū rñdetur q̄ in pposito per febres vuln⁹ ⁊ tumorē intelligunt tria pncipalia pctā mortalia. Nā p febres intelligitur luxuria/p vuln⁹ intelligit auaritia: que est sicut profundū vuln⁹: cui⁹ terminus nō pōt inueniri: sic nec auar⁹ satiari pōt: nā l3 in sene oia vitia senescant: sola tn̄ auaritia in eo iuuenescit. p tumorē intelligitur supbia: q2 sicut tumor est quedā eleuatio cutis vel alteri⁹ rei tumescēs: sic etiā est supbia: nā supb⁹ inter oēs alias vult se exaltare.

ex opposito instigas. ppterea sue opposita peccatis.
Opponas igitur anime contraria morbis:
bona donet auarus .i. homo immūd⁹.
Propria det cupidus se castret luxuriosus
o hō q̄ inuides inuidiā remone homo superbiam.
Inuide liuorem depone superbe tumorem
moderatus esus crapulam tua refrenet iracundiā.
Sobrietas q3 gulam/patientia comprimit iram
deponat qui lesus est odiū fastidia tristis.
Amoueat lesus rancorem/tedia mestus
sumptio vnde soluat excellentiā potationis
Potus aque redimat excessus ebrietatis
tue voluptates puniat castigatio carnis.
Carnis delitias castiget virga flagellans
digne pniam agat subtractum raptor restituat.
Ut bene peniteat ablatum predo reportet

¶ In ista pte autor specialiter ondit: quō circa quodlibet pcm̄ cōfessor dabit speciale remediū dicēs q̄ tu debes dare medicinas q̄ sunt cōtrarie morbis. i. pctis: nā cupid⁹. i. auar⁹ d3 dare ppria bona/luxuriosus d3 se castigare/inuidus d3 dimittere inuidiā/superbus superbiā. Sobrietas cōmedēdi d3 corripere gulā/patiētia irā/lesus debet dimittere rācorē/⁊ mest⁹ tedia/ebrietas d3 castigari per potū aque: ⁊ cōtra delitias carnis d3 fieri flagellatio ⁊ raptor d3 restituere ablata.

Circa tertium dubitatur.
- Primo. vtrū pctā possunt curari p cōtraria.
- Scdo. quō vitia possunt mutari in virtutes cōtrarias.
- Tertio. que sunt cōsiderāda in satisfactione.
- Quarto q̄ sunt requisita ad sufficienter satisfactionē.
- Quinto. an predo debeat ablata restituere.
- Sexto de intellectu littere.

¶ Ad pmū rñdetur q̄ sic. vnū cōtrariū natū est expellere reliquū: vt caliditas expellit frigiditatē. etiā dt P. h. in pdicamētis q̄ virtus cōtrariatur vitio.
¶ Ad scdm rñdet sm phm. ii. ethicor. vbi dt q̄ virt⁹ moralis cōsistit in medio. Un virt⁹ ibidē describitur sic. Uirt⁹ est habit⁹ electiu⁹ in medio cōsistēs: q2 virt⁹ cōsistit i medio sc3 duor vitiorū extremor: quor vnū est supra ⁊ aliū infra: vt liberalitas mediat inter duo vitia extrema quor vnū est supra. s. excessiue dare ⁊ dr pdigalitas. Aliud est infra sc3 modicū vel nihil dare: ⁊ dr parcitas. Uult ergo text⁹ q̄ cupid⁹ vt prodigus large sua bona distribuat luxuriosus totaliter sicut castrat⁹ viuat: nō tn̄ debet se priuare mēbris.

¶ Ad tertiū rñdet q tria sunt ꝯsiderāda in satisfactione: in qb9 satisfactio dȝ corrñdere culpe. Primū est nūer9: nā p subtractiōe duoꝝ denarioꝝ nō sufficit satisfactio vni9. Scōm est pōd9. Tertiū est mēsura. Uñ aug. Tāto tpe qs debet eē in pena quāto fuit in peccatis.

¶ Ad q̄rtū rñdetur q ad sufficiētē satisfactionē req̄rūtur aliqua ex pte dei: aliqua ex parte petōris: ⁊ aliqua ex pte ecctie. Ex pte dei req̄rūtur duo. Primū est mia qua de9 culpā indulget. Scōm est iusticia. Ex pte petōris etiā req̄rūtur duo. Primū est dolor de pctis perpetratis et omissis bonis. Scōm est amor dei ⁊ suoꝝ preceptoꝝ. Ex pte eccl'e duo requirūt. Primū est meritū xpi ⁊ sctoꝝ. Scōm est indulgētia q̄ datur p papā/ epōs/ vel eoꝝ vicarios.

¶ Ad q̄ntū rñdetur q predo ⁊ q̄libet habēs bona iniusta tenetur illa restituere illis ex quib9 sunt extorta: vel heredib9 eoꝝ. Et si nesciantur illi debēt dari pauperibus vel vsui ecctie in tali ciuitate vel illa in qua illa bona sunt male acq̄sita: ⁊ nō solum ꝑncipales. i. q ꝑncipaliter iniusta bona acq̄sierūt tenētur restituere: sed etiā illi q̄ auxiliū vel fauorē adhibuerūt. Uñ nouē modis aliquis est in culpa mali: qḋ tamē ꝑncipaliter nō fecit illud malū: ⁊ dicūtur nouē pctā. vñ9. Iussio/ ꝯsiliū/ cōsensus/ palpo/ recursus. Participās mutuo/ nō obstās nō manifestās. Et declaratio habet in lr̄a. vt tibi sit vita.

¶ Ad sextū rñdetur q cū dr̄ in textu castret se luxuriosus: nō vult dicere q luxuriosus debeat se ꝑuari mēbris suis: q2 hoc esset magnū pctm̄: sed intēdit dicere q talis luxuriosus dȝ caste viuere ac si esset castratus. Itē per liuorē intelligit inuidiā inueteratā vel animū seu propositū vindicādi lesionē illatā. Itē per mestū intelligit autor turbatū vel dolentē: vel fm̄ alios hoīem accidiosum: ⁊ hoc est satis ꝯsonū littere Itē p predonē intelligitur quilibet habēs bona aliena iniuste: vt predo/ fur/ latro/ vsurari9/ simoniacus.

nudos esurientes. sitientes. hospitoꝛ vagos infirmos. captiuos.

Uestio/ cibo/ poto/ tectum do/ visito/ soluo

commodū facio dolentibus errantes paupibus .f. debitoribus

Cōmodo/ cōpatioꝛ/ conuerto/ dono/ remitto

primos vt desistāt a pctis. do consiliū .i. quodlibet munus.

Arguo supplico consulo do quodcūq3 talentū.

geniculoꝛ de nocte macero corpus. in bonis. castigo corpus.

Flecto genu/ vigilo/ ieiuno/ laboꝛo/ flagello

vestimēta nudis incedo pedib9 contritionē habeo. p indulgētiis.

Uestis nuda pedes nudoꝛ tero coꝛ peregrinoꝛ.

pniam ago oṙones p pctis p venia. .i. punitur.

Peniteo lego ploꝛoꝛ precoꝛ: caro sic maceratur

¶ In ista parte autoꝛ oñdit q̄ sunt opa mie: ⁊ patet snia in littera: ⁊ in expositione vltimi dubii.

	Primo. quotuplicia sunt opa mie.
	Scdo. q̄ sunt opa mie: ⁊ ad q̄ reducūtur oīa ista in textu posita.
Circa textum	Tertio. quare dicūtur opa mie.
dubitatur.	Quarto. an paupes etiā pñt aut sciāt facere opa mie.
	Quinto que sit diuersitas inter ieiunantes.
	Sexto dubitatur de intellectu lr̄e.

¶ Ad primū dubiū rñdetur q duplicia sunt opa mie. Nā quedā sunt corpoꝛalia/ q̄ sȝ fiunt p subuentionē extrinsecā. Alia sunt spiritualia: q̄ scȝ fiūt per merita bona q̄ merita postea dicentur.

¶ Ad scōm rñdetur q opa mie corpoꝛalia reducūtur ad septē. Primū est visitatio infirmoꝝ. Scōm est cibatio esurientiū. Tertiū est potatio sitientiū. Quartū est redēptio captiuoꝝ. Quītū est vestitio nudoꝝ. Sextū ē collectio paupum peregrinoꝝ. Septimū est sepultura moꝛtuoꝝ. vñ9. Uisito/ poto/ cibo/ redimo/ tego/ colligo cōdo

Et opera mie spiritualia etiam reducũtur ad septẽ. Primũ est delinquẽti ignoscere. Scd̃m est peccantẽ corrigere. Sextũ est ignorantẽ instruere. Quartũ est dubitanti ↄsulere. Quintũ est mestũ ↄsolari. Tertiũ est ꝓ salute ꝓximi orare. Septimum est iniuriam sustinere. Vñ⁹. Corripit ignoscit solatur cõsulit orat. Sustinet infirmat q̇ plus est ai[a]. Vel sic. Corripe suade doce dimitte solare fer ora.

⸿ Ad tertiũ rñdetur ꝙ duplici de causa dicũtur opera mie. Prima est: qꝛ ꝓcedunt ex mia ⁊ pietate ho[ies]: ⁊ fiunt simpliciter ⁊ pure intuitu pietatis ⁊ amore dei. Secũda est: qꝛ miam dei impetrãt ⁊ deũ ad miam prouocãt. Unde in euãgelio. Esuriui ⁊ dedistis mihi manducare/ ⁊ sequitur ad propositũ. venite ergo benedicti pr̃is mei. ⁊c̃.

⸿ Ad quartũ rñdetur ꝙ pauperes ita bñ possunt impetrare miam dei sicut diuites: non tñ paup̱ tenetur neq̃ enĩ valet aliquos vestire ⁊ nutrire ⁊ hmõi oꝑa bona facere ad hec aũt ideo nõ tenetur: qꝛ deficit in medio. s. in bonis tp̱alibus: nec deus quicq̃ reqrere vult vltra posse. Vñ lꝫ paup̱ nõ põt vestire nudos ⁊ nutrire esurientes satis tamẽ est vt habeat volũtatem quã libẽter impleret opere si nõ deficeret in bonis: ⁊ ideo ita bñ exercet opera mie: sicut ille q̇ oꝑe implet: qꝛ de⁹ est inspector cordis.

⸿ Ad q̇ntũ rñdetur ꝙ diuersi hoies propter diuersas causas ieiunãt. Vñ quidã ieiunãt ꝓpter sanitatẽ: vt medici quidã ꝓpter laudẽ: vt hypocrite: quidã ꝓpter parcitatẽ: vt auari. ⁊ quidã amore dei: vt boni hoies. Vñ⁹. Jeiunat fictus. i. hypocrita vt bonus videatur. Jeiunat parc⁹ ne sua res diminuatur. Jeiunat medic⁹ ne morbus ei dominetur. Jeiunat iustus vt iusticias mereatur.

⸿ Ad sextũ rñdetur ꝙ primũ opus mie est vestire nudos. Vñ cũ videris nudũ operi eum. Item in euãgelio. Nud⁹ eram ⁊ cooperuistis me. Scd̃m op⁹ mie ſm ordinẽ text⁹ pñtis est potare sitientes. Tertium est cibare esurientes. Vñ ꝓpheta. Si esurierit inimic⁹ tuus ciba illũ. Quartum est dare tectũ. i. hospitare pauꝑes vel peregrinos. Unde. Egenos vagosq̃ educ in domũ tuã. Quintũ est visitare infirmos ad ↄsolandũ eos: ⁊ inducendũ ad deuotionẽ. Vñ in euãgelio. Infirmus eram ⁊ visitastis me. Septimum est cõmodatorem esse. i. indigentibus dare. Vñ psal. Iust⁹ tota die miseretur ⁊ ↄmodat. Octauũ est habere ↄpassionẽ. Vñ iob. Flebã super eum qui afflictus erat et impartiebar pauperi. Nonũ est conuertere peccatorem ab errore. Vñ iacobus. Qui cõuertit peccatorem ab errore vite sue saluabit aiam suam deus a morte. Decimũ est donare elemosinã in sinu pauperis: ⁊ ip̄e orabit ꝓ vobis ad dñm. Nam sicut aqua extinguit ignem sic elemosina extinguit pctã. Undecimũ est remittere malefactorib⁹ nostris. Vñ euãgelista. Dimitte et dimittemini. Duodecimum est arguere vel corripere delinquentes. Vñ sapiens in parabolis. Qui arguũt prauos laudabũtur: ⁊ super eos veniet benedictio. Decimũ tertiũ est ↄsulere. i. dare bonũ ↄsiliũ ꝓximo. Decimũquartũ est supplicare lesis vt dimittant offensionẽ. Decimũquintum est dare quodcunq̃ talentũ. Vñ. si deficiat res da dulcia ṽba. versus. Si tibi res deficit da verba benigna petẽti. Decimũsextum est flectere genua causa deuotionis vel humilitatis. Decimumseptimũ est vigilare in bonis operibus: scꝫ orationibus ⁊ studiis. Vñ psal. Deus de⁹ meus ad te de luce vigilo. Decimumoctauũ est ieiunare: ⁊ hoc solũ amore dei: vt patuit in quinto dubio. Decimũnonũ est laborare in bonis operibus. Vñ psal. Laboraui in gemitu. ⁊c̃. labores manuũ tuarũ ⁊c̃. Vicesimũ est flagellare corp⁹. vñ psal. Qm̃ ego in flagella parat⁹ sum ⁊ dolor me⁹. ⁊c̃. Vicesimũprimũ est vestiri veste dura. Vñ Johãnes baptista habuit vestem de pilis camelorũ. Job ṽo saccũ ⁊ ciliciũ. Vicesimũscd̃m est ire nudis pedibus. Vñ dñs dixit moysi. Tolle calciamẽta de pedib⁹ tuis: terra enĩ in qua stas scta est. Vicesimumtertiũ est ↄtritionẽ habere: ⁊ hoc ꝓ pctis. Vñ psal. Sacrificium deo spiritus cõtribulat⁹ cor ↄtritũ ⁊ humiliatũ deus non despicies. Vicesimũ quartũ est pegrinari vl' ire ꝓ indulgẽtiis q̇ ꝓcedit ex mia dei. Vicesimũq̇ntũ est penitere. i. pñiam facere. Vñ Johãnes bap. Agite pñiam appropinquabit enĩ regnũ dei. Vicesimũsextũ est legere orationes ⁊ seruire deo. Vñ aplᷤ. Seruire deo regnare est. Vicesimũseptimũ est plorare. Vñ. Beati q̇ lugẽt: qm̃ ip̄i cõsolabũtur. s. amore dei. Itẽ Job. Meli⁹ est ire ad domũ luct⁹ q̃ȝ ad domũ ↄuiuii. Vicesimũoctauũ ẽ precari. i. orare ꝓ aliis: ⁊ specialiter ꝓ inimicis. Vñ xp̄s pendẽs in cruce sic orauit. Pater ignosce illis: qꝛ nesciunt quid faciunt. Et sic patet intellectus.

illa .s. pro petis considerabis
His quoq3 confessis que sunt iungenda notabis
manifesta pnia sit manifesta culpa.
Publica sit pena fuerit si publica noxa
occulta sit p quis noxa occulta sit pnia
Si lateat licet enormis: lateat quoq3 pena
si peccatū facit pniam agat secrete
Hoc est si peccat occulte: peniteat clam.
quelibet petā. sacerdos .i. sapientius
Singula confessor prudentius vt meditetur.
intētio ɔfitētis .s. peccati confitens cōsiderentur.
Affectus causa: vitiū persona notentur
per pniam veniendi sequentis
Ad domum festinandi sunt hec tibi cause
purgatorii scz tuā infirmitas verecūdia
Ignis purificans/mors/egritudo/ruborq3.
peccati magnitudo mos .i. peccati
Et culpe grauitas: ⁊ consuetudo ruine
de peccatis.
Hic modus est confitendi atq3 satisfaciendi

¶ Finaliter in hac parte ondit auctor in gnāli quō iponi debet pnia dicēs q postq3 facta est cōfessio de oībꝰ petis ɔdictis: tūc cōfessor notare dz pniam quā velit iniungere. Nā si petm̄ fuerit publicū pnia erit publica: ⁊ si sit secretū secreta debet eē penitētia: ⁊ vt cōfessor possit oia bene ⁊ prudēter meditari dz notare affectū/causas/vitiū/⁊ psonā ɔfitētis. Dicit vltra q ista q̄ sequūtur faciūt aliquē festinare ad dn̄m scz ignis purgatorii/egritudo/rubor/grauitas culpe/⁊ cōsuetudo peccādi.

Circa textum dubitatur.
Primo. quare p petō secreto nō dz imponi publica pnia.
Scdo. quare affectꝰ causa/vitiū/⁊ psona ɔfitētꝫ notari debēt
Tertio. quō intelligēda sit lra ad dn̄m.
Quarto. quare ⁊ pter qd sit purgatoriū.
Quinto. vtrū pena purgatorii sit grauissima.
Sexto. vtrū ignis purgatorii agat in alam: ⁊ an ala p ipm purget

¶ Ad primū dubiū r̄ndetur q si petm̄ sit secretū nō dz imponi publica pnia: qr sancta ecclesia nūq3 scādalizat aliquē nisi scādalizatꝰ fuerit: ⁊ p publico petō publica debet imponi pnia.
¶ Ad scdm r̄ndetur q primo debet attēdi affectio. i. cōtritio ɔfitētis/dolor de peccatis: amor dei ⁊ pceptorū eiꝰ/intētio abstinēdi de cetero: fides catholica ⁊ hmōi/ qr scdm exigentiā istoꝝ maior vel minor debet imponi pnia. Scdo dz notari causa peti: scz an sit factū ex ignorātia/vel impotētia/vel ex pura volūtate/ aut ɔsilio vel hmōi. Tertio dz attēdi vitiū. s. an sit veniale vel mortale cū eoꝝ circūstātiis. Quarto debet attēdi psona: scz vtrū sit secularis vel religiosus: aut i ordinibꝰ vel nō: aut vir vel mulier: vtrū liber vel seruilꝰ/aut diues vel paup: an senex vel iuuenis / an sapiēs vel stultꝰ ⁊c. qr scdm varietatē istorū pnia debet variari scdm iuditium discretī confessoris.
¶ Ad tertiū r̄ndetur q illa lra ad dn̄m festinādi pōt dupliciter intelligi. Primo modo sic q illa que ponūtur in lra sunt cause festinādi ad dn̄m: faciendi pniam: ⁊ disponēdi se ad xp̄m. Alio mō intelligitur sic lra: q ille cause festinādi ad dn̄m. i. post mortem citius veniendi ad dn̄m.

¶ Ad quartū rñdetur q̄ multis de causis ordinatū est purgatoriū. Prima cā est: qr hoies valde boni habebūt celū: hoies valde mali habebūt infernū: ⁊ p̄ ↄñs hoies mali malicia veniali habebūt locū ad delendū pctā: ⁊ ille erit purgatoriū. Scda cā est: qr sicut summa bonitas xp̄i nō patitur aliqd bonū irremuneratū. sic summa iusticia ei⁹ nō patitur aliqd malū impunitū. Tertia causa est: qr claritatē diuine lucis soli oculi mūdi cordis cernere pñt. Quarta causa est: qr p̄ culpā diuinitas offensa est. ergo reqr̄itur satisfactio ⁊ diuīa imago i nobis deformata est: iō reqr̄it expurgatio. Quinta cā est: qr cōtraria cōtrariis curātur: ḡ delectatio pctī deleri dz pena purgatorii.

¶ Ad qntū rñdetur sm magr̄m snīaꝝ li. iiii. dicentē sic. Hic aūt ignis purgatorii ⁊ si etern⁹ nō sit miro tñ mō grauiss est: ⁊ excellit oēm penā quā vnq̄ aliqs passus est in hac vita: nūq̄ eni in carne inuēta est tāta pena: nā lz martires passi sint innūerabilia tormēta: excellit tñ ignis purgatorii oia ista.

¶ Ad sextū rñdet̄ q̄ ignis purgatorii pōt dupl'r cōsiderari. Uno mō vt instrumētū nature: ⁊ sic nō agit in aīam: sed solū in corp⁹. Alio mō vt instrumentū diuie iusticie ⁊ sic i agit aīaz ip̄mēdo illi pnaz. Si tūc qr̄itur vtrū ille ignis equaliter agat i aīas sic q̄ nō magis in vnā q̄ in aliā. Rñdetur q̄ nō: sed ex diuina ordinatiōe ignis ille magis vel minus cruciat aīam sm q̄ aīa pl⁹ vel min⁹ de pctis venialib⁹ secū portat. Uidem⁹ ḡ nos vera ↄtritiōe/ ꝯfessiōe/ ⁊ opis satisfactiōe: vt festinare possim⁹ ad gloriā dei. Quā nobis cōcedat q̄ est bñdict⁹ in secula seculorū. Amen.

¶ Duodecim articuli fidei.

¶ Prim⁹ articul⁹. petrus. Credo i deū p̄rem oipotentē creatorē celi et terre. Un̄ Jsa. as. Patrē inuocabitis q̄ terrā fecit ⁊ celos cōdidit. ¶ Scds articul⁹. Andreas Et in iesu xp̄m filiū ei⁹ vnicū dñm nr̄m. vñ Dauid. Dñs dixit ad me filꝰ meus es tu ¶ Terti⁹ articul⁹. Jacob⁹ maior. Qui ↄcept⁹ est de spū scto: nat⁹ ex maria virgine vñ Esaias. Ecce virgo ↄcipiet ⁊ pariet filiū. ¶ Quart⁹ articul⁹. Johānes euā. Passꝰ sub potio pilato crucifixus mortuus ⁊ sepultus. vñ zacharias. Aspicient oēs i quē crucifixerūt. ¶ Quītus arti. Thomas. Descēdit ad inferna tertia die resurrexit a mortuis. vñ Oseas. O mors ero mors tua morsus tuus ero inferne. ¶ Sextus ar. Jacobus minor. Ascēdit ad celos sedet ad dexterā dei pr̄is oipotētis. vñ Amos. q̄ edificauit ascēsionē suā in celo. ¶ Septi. ar. Philippus. Jñ venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos. vñ Sophonias. Accedā ad vos in iudicio. ¶ Octa. arti. Bartholo. Credo i spm̄ scm̄. vñ Joel. Effundā de spū meo sup oēm carnē. ¶ Nonus arti. Matheus. Sctām ecclesiā catholicā sctōꝝ ↄmunionē. vñ zacharias Jnuocabūt oēs nomē dñi ⁊ seruiēt ei. ¶ Deci. arti. Symō. Remissionē pctoꝝ. vñ Malachias. Depone deus oēs iniqtates nr̄as: ⁊ pĳce oia pctā nostra. ¶ Undeci. ar. Judas thadeus. Carnis resurrectionē. vñ daniel ꝓpheta. Educā vos de sepulchris vris. ¶ Duode. ar. Mathi. Et vitā etnā amē. vñ ezechiel. Euigilabūt oēs alii ad vitā: alii ad mortē

¶ Septem peccata mortalia.

Ut tibi sit vita que sunt mortalia vita
Monstrat saligia que sunt mortalia septē

luxuria avaritia superbia accidia inuidia.

Luxus aua super ac inuidus ira gula

Saligia: S superbia. A auaricia. L luxuria. I ira. G gula. I inuidia. A accidia.

¶ Quinq̄ sensus.

Uisus ⁊ auditus cum tactu gustus odorq̄

sz visu/aud: tu. ⁊c. omnis peccata.

Sensibus his quinq̄ haurit homo scelera

¶ Decem precepta domini
moysi scripta.

In tabulis binis lex est depicta petrinis
¶ Unum crede deum Ne iures vana per ipsum
Sabbata sanctifices. Habeas in honore parentes.
Non sis occisor Fur Mechus testis iniquus
Alterius nuptam / Ne rem cupias alienam
Hec quicūq; velis saluari accipe iussa

¶ Nota q̄ decē p̄cepta sunt data ꝯtra decē plagas egyptiacas. decē p̄cepta patēt i his metris. Unū crede deū. ꝛc. Et decē plage egiptiace patēt i v̄sibus sequentibus

q2 in deū non crediderunt — q2 nomē dei blasphemauerūt.
¶ Prima rubēs vnda. Ranarū plaga secunda
q2 dei sabbata ꝯtēpserūt — q2 parentibus nō obedierunt.
Inde culex tristis — Post musca nociuior istis
q2 sanctos dei occiderunt — q2 furtis intenderūt
Quita pecus strauit. Vesicam sexta creauit
q2 fornicationi vacauerūt — q2 iniqua testimonia ꝓtulerūt.
Inde subit grando — Hinc brutus dente nephando
q2 adulteriū cōmiserunt — q2 auaricie studuerūt
Nona tegit solem — Prima necat vltima prolem

¶ Septē sacramēta.

presbyteriū — matrimonium — baptismus — q̄ fit in fronte p epm — sacrm altaris.
Ordo — coniugium fons — confirmatio — panis
que fit infirmis ad mortē — q̄ fit sacerdoti pro venia.
Unctio postrema confessio sunt sacramenta

¶ Septem dona sancti spiritus

sapientia — intellectus. consiliū. fortitudo. timor. pietas. scientia.
Sap — intel — con — for — ti — pi — sci. collige dona

¶ Septē opera misericordie corporalia

visitare infirmos — potare sitientes. cibare esurientes. redimere captiuos.
Uisito — poto — cibo — redimo
tegere nudos. — colligere peregrinos — sepelire mortuos.
tego — colligo — condo

¶ Septem opera misericordie spiritualia

corrigere peccantē. cōsulere dubitāti. docere ignorantē. delinquēti ignoscere
Corripe — suade — doce — dimitte
ꝯsolari mestū — ferre iniuriosos. — orare p salute p̄ximi.
solare — fer — ora

Quatuor virtutes cardinales:
Justicia qua redditur vnicuiq; quod suum est.
Prudētia qua cognoscitur qd agendū vel faciendū sit.
Tēperantia qua coercit appetitus ab his q̄ turpiter appetitur.
Fortitudo qua animus in aduersis nō frāgit ꝛ i ꝓsperis nō extollit

Fides sine qua nemo saluari potest.
Tres virtutes theologicales. Spes q̄ p desideriū ꝛ suspiriū introducit ad celestia gaudiū.
Charitas qua diligim⁹ deū sup oīa ꝛ ꝓximos sicut nosipsos.

¶ Item octo beatitudines.

Paupertas spiritus/mitis/lugens miseransqꝫ
Justiciam petere/cor mundum/persequiturqꝫ
His octo fiet sepe beatus homo

Beati pauperes spiritu: qm̄ ipsorum est regnū celorum.
Beati mites: qm̄ ipsi possidebunt terrā.
Beati q̄ lugent: qm̄ ipsi consolabūtur.
Beati q̄ esuriūt ꝛ sitiūt iusticiam: qm̄ ipsi saturabūtur.
Beati misericordes: qm̄ ipsi miam ꝯsequētur.
Beati mūdo corde: qm̄ ipsi deū videbunt.
Beati pacifici: qm̄ filii dei vocabuntur.
Beati q̄ ꝑsecutionē patiūtur ꝓpter iusticiā: qm̄ ipsoꝝ est regnū celorū.

¶ Item sex peccata in spiritum sanctum.

impugnatio veritatis agnite · presumptio de dei mia · desꝑatio de pctis
Impugnans verum: presumens spemqꝫ relinquens
obstinatus · inuidētia fraterne charitatis
Hinc induratus: odiens quoqꝫ fratris amorem.
contemptus pnie.
Emenda spernens: impugnant pneuma beatum.

¶ Quatuor peccata clamantia ante deū pro vindicta.

frequēter clamat · .i. homicidiū · .i. pctm̄ contra naturam.
Clamitat in celis vox sanguinis ꝛ sodomorū
pauperū a potētibus oppressoꝝ. qm̄ nō soluitur preciū laboris.
Vox oppressorum: merces detenta laborum.

¶ Nouē peccata aliena.

iubere aliis vt mala faciant · dare ꝯsiliū alteri vt damnum inferat. · dare cōsensū alteri ad malefaciendū · laudare ꝑtorem vel aliū pctōrē. · hospitare fures et laudare eos.
Jussio consilium cōsensus palpo recursus.
habere partem de bonis ablatis · dolose furtum vel rapinam facere. · non resistere qñ sine periculo facere posset.
Participans mutuo non obstans
non reuelare ꝛ manifestare rem ablatam qñ ꝛ vbi licite posset.
non manifestans.

¶ Finis opusculi de modo penitēdi ꝛ cōfitēdi Londoñ. impressi per winandū de worde in vico anglice nuncupato (the fletestrete) ad signū solis cōmorantem.

¶ Seneca moꝛalissimus philosophus de quattuoꝛ virtutibus cardinalibus. optimo commento illustratus.

